

1901
1981 12

ISSN 0182 — 59490660-00
ՀՈՒՄՈՐԵՍԿԻ
ՅՈՒՐՆԱԿ

ՀՈՒՄՈՐԵՍԿԻ

1
1981

რესპუბლიკის კომუნისტთა წინა ფორუმს

ამ ყოიწობას,
- კომუნისტების
მშენებელთა
თავყრილობას
და გიზგიზა
ყელსახვევით ვესალმებით.
დებო, ძმებო და მშობლებო,
ხალხო, გამრჯევ და მშრომელო,
თქვენი დროის ნაჭერია
ციცხლისფერი ეს ალმები.

თქვენს ვენახში, თქვენს ყანაში.
ამ დალოცივლ ქვეყანაში,
თქვენს ცხვარში და თქვენს ჩაიში
ჩვენი ხელიც გაერთია.

ამ ყოიწობას, —
კომუნისტების
მშენებელთა
თავყრილობას
და გიზგიზა
ყელსახვევით ვესალმებით.
დებო, ძმებო და მშობლებო,
ხალხო, გამრჯევ და მშრომელო,
თქვენი დროის ნაჭერია
ციცხლისფერი ეს ალმები.

თქვენს ვენახში, თქვენს ყანაში.
ამ დალოცივლ ქვეყანაში,
თქვენს ცხვარში და თქვენს ჩაიში
ჩვენი ხელიც გაერთია.

140/2
1981

მეუხეშოვეს საქართველოს კომუნისტთა

16 323

იქ შრომობს და იქ ისვენებს
ყველა შვილი, ყველა ბავშვი,
ხადაც დიდი კოცონია,
ხადაც სუფთა ჰაერი.

ამ ყოიწობას,
კომუნისტების
მშენებელთა თავყრილობას,
ჩვენი გულიც უერთდება
ლექსებით და სიმღერებით.
შემოგვხედეთ გოგობიჭებს,
თქვენს გა-კვალზე მივაბიჯებთ.
გულს თუ ვმლიდით,
თქვენთვის ვმლიდით,
ყელსაც თქვენთვის ვიღერებდით.

ამ ჩვენს გულს, ამ ჩვენს ხელებს
ძვილებურად შეგაშვლებით,
დაგიდგებით კვლავაც მხარში —
სწავლით, შრომით, ლექსით.

მარშით.
დღეს სწორება თქვენზე არის,
ეს გვახარებს თვალგმირებით,
და ზამთარშიც მზე ანათებს
მზგა გულში,
მზგა ცაში.

კვლავაც ბევრი გვევალება,
კვლავაც გვიჩიობს მწერელები,
ვხედავთ ახალ გამრჯევებს,
სხვა ნინსვლას და სხვა გმირობას...
დღეს ალმებით
და გიზგიზა
ყელსახვევით ვესალმებით

ამ ყოიწობას, —
კომუნისტების
მშენებელთა
თავყრილობას.

კომუნისტთა

საქართველოს კომუნისტთა
წინა ფორუმის
მშენებელთა
თავყრილობას
და გიზგიზა
ყელსახვევით ვესალმებით.

კომუნისტთა

1 იანვარი 1981

ამ ყოიწობას, —
კომუნისტების
მშენებელთა
თავყრილობას.

„ბოხიუსა ეპოქისაი უყვას...“

ნუზარ ანუზაზა

სკოლა ფრიად მგრძობიარე ცოცხალი ორგანიზმია, რომლის ავ-კარგს მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრავს არა მარტო სასწავლო პროცესის დონე და ხარისხი, არამედ „გარეშე“ (ერთი შეხედვით!) ფაქტორებიც — ოჯახი, ქუჩა, უბანი, რაიონი... მაგალითად, დიდი ქარხნის ახლოს მდებარე სკოლას რამდენადმე სხვა რიგის პრობლემები აწუხებს, ვიდრე იმ სკოლას, რომელიც, ვთქვათ, მსხვილი უმაღლესი სასწავლებლის, ვაგზლის ან „ღინამოს“ სტადიონის გვერდით მდებარეობს.

ბუნებრივია, მარტო სკოლა და მისი პედაგოგიური კოლექტივი ყველა შინაურსა და საგარეო პრობლემას ვერ გასწვდება, ვერ აუთავდება. საჭირო ხდება დახმარება „გარედან“. ეს ბუნებრივიცაა და არც სათაკილო გახლავთ — ახალი თაობის აღზრდა რომ საერთო-სახალხო საქმეა! ამიტომაც გამოინახა სკოლასთან თანამშრომლობის ნაირგვარი ფორმები, რომელთაგან ბევრმა გაამართლა კიდევ

იმედი და შესანიშნავი ნაყოფი გამოიღო.

ერთ-ერთი ასეთი მიგნება იყო პედაგოგიური რაზმების შექმნის იდეა. პედაგოგიური რაზმი სხვადასხვა ასაკის, განათლებისა და პროფესიის პიროვნებათაგან შეკრული მონოლითური კოლექტივია, რომელსაც საერთო მიზანი აერთიანებს — აღზარდოს ყმაწვილებში საუკეთესო ადამიანური თვისებები, სწორი გზით წარმართოს მათი სულიერი და ფიზიკური ენერჯია. აარიდოს ქუჩის მავნე გავლენა, შეაყვაროს პატიოსანი შემოქმედებითი შრომა.

ჩვენს წინაშეა თბილისის საქარხნო რაიონის პედაგოგიური რაზმი, რომელსაც მუშაობის ორი წლის გამოცდილება აქვს. მისი ზუსტი სახელწოდება გახლავთ „კომკავშირულ-პედაგოგიური რაზმი „აღმაფრენა“. იგი შექმნილია გ. დიმიტროვის სახელობის საავიაციო ქარხნისა და 82-ე საშუალო სკოლის ბაზაზე (კომკავშირის საქალაქო კომიტეტის, საშეფო სამხედრო ნაწილის, № 11 სამუ-

სიკო სკოლის, გრიბოდგოვის სახელობის სახელმწიფო თეატრის, ქარხანასთან არსებული სამედიცინო-სანიტარული ნაწილის მონაწილეობით). რაზმის შტაბში შედიან ქარხნის კომკავშირის კომიტეტის მდივანი ბაადურ ლორთქიფანიძე, კომკავშირულ-ახალგაზრდული ბრიგადის მეთაური, საქართველოს კომკავშირის პრემიის ლაურეატი დემურ მაზმიშვილი, ქარხნის კომკავშირის კომიტეტის წევრი, მოწინავე ზეინკალი ლევან თორაძე, 82-ე საშუალო სკოლის უფროსი პიონერხელმძღვანელი გულნარა ხატოვეა...

რაზმში შედის სამოცდაათზე მეტი წევრი — მოწინავე კომკავშირელები, სკკპ ახალგაზრდა წევრები; მათ შორის ბევრია მუშა (ზეინკალი, ხარატი, მხეხავი, მემონტაჟე, შემღულბელი...), აგრეთვე ექიმი, პედაგოგი, ოფიცერი, მსახიობი...

რაზმის მრავალფეროვანი და მრავალმხრივი საქმიანობა: სფერო ათ სექტორადაა დაყოფილი: პროფორიენტაცია და შრომითი აღზრდა, სამხედრო-პატრიოტული აღზრდა, სპორტი, პიონერული და კომკავშირული აქტივის სწავლება, საშეფო მუშა-

მუღამ სინტაქსო და მიზიფე-
ლია პიონერული ხაზი... კალაუნეზუ-
რად აპაღლეზი და შვიმარტეზი
რაზეაულის ღროზის წინაზე.

ბა, მხატვრული შემოქმედება, კომ-
კავშირის რიგებში შემსვლელთა მო-
მზადების სექტორი...

აი, ჩვენ 82-ე საშუალო სკოლაში
ვართ...

ლევან თორაძე, „აღმაფრენის“
შტაბის წევრი, გ. დიმიტროვის სახე-
ლობის საავიაციო ქარხნის კომკავში-
რის კომიტეტის წევრი, მოწინავე
ჩეინკალი:

— ჩვენი პედაგოგიური რაზმი ძი-
რითადად 82-ე საშუალო სკოლასთან
მუშაობს... ვფიქრობ, ჩვენ გადავლა-
ხეთ ერთ-ერთი უმთავრესი დაბრკო-
ლება — ასაკობრივი ზღვარი. პიონე-
რები, მოსწავლეები ჩვენში თანატო-
ლებს, ოღონდ შრომაში დავაუკაცე-
ბულ თანატოლებს ხედავენ; მათ
იცინან, რომ ჩვენთან შეიძლება საუ-
ბარი ყველაფერზე, ავხედაც და კარგ-
ხედაც. ისინი გვიზიარებენ თავიანთ
სიხარულსა და მწუხარებას, წარმა-
ტებასა და მარცხს. მერე ვსხდებით
და ერთად ვმსჯელობთ, როგორ ვამ-
რავლოთ კარგი, როგორ ვებრძოლოთ
ავსა და უკეთურს. ოთხმოცდამეორე-
სკოლელი პიონერები და კომკავში-
რელები ხშირად მოდიან ქარხნის
კომკავშირის კომიტეტში, ხან მუშაო-
ბაში დახმარებას იგთხოვენ, ხანაც

მოდიან ისე, უბრალოდ — სტუმ-
რად...

ლილია ვორობიოვა, 82-ე საშუალო
სკოლის დირექტორი:

— სკოლაში საშეფო მუშაობის
კარგი ტრადიცია არსებობს და ამ
მხრით პედაგოგიურ რაზმს მშვენიერი
ნიადაგი დახვდა. მართო ერთ მაგა-
ლითს დაგისახელებთ: ჩვენმა კურს-
დამთავრებულმა, ექიმმა მიხეილ სა-
თაროვმა (რომელიც ამავე დროს
მშვენიერი სპორტსმენიცაა — კლათ-
ბურთელი) ამ რამდენიმე წლის წინათ
თვითონ მოაკითხა სკოლას. მიშამ მა-
შინდელი მოსამზადებელი ჯგუფის
ხელმძღვანელობა იკისრა და აი, მე-
ხუთე წელია მისი ცხოვრებით ცხოვ-
რობს. მასთან ერთად „გადადის“
კლასიდან კლასში, დაჰყავს ბავშვები
(კლასის ხელმძღვანელთან ერთად)
სპორტულ შეჯიბრებებზე, ექსკურსი-
ებზე, მუზეუმებში...

გულნარა ხატოვა, 82-ე საშუალო
სკოლის უფროსი პიონერხელმძღვა-
ნელი:

— პედაგოგიური რაზმი დიდ ყუ-
რადლებას უთმობს ჩვენს მუშაობას.
ქარხნის კომკავშირის კომიტეტში
ხშირად ტარდება სემინარები ჩვენი
სკოლის კომკავშირული და პიონერუ-
ლი აქტივის მონაწილეობით, ასე-
თივე სახის გასვლითი სემინარი ჩატა-
რდა ჯავაში გასული წლის ოქტომბ-
რის პირველ რიცხვებში. მოვისმინეთ
მოსხენებები: „პედაგოგიური რაზმი
და სკოლის პიონერულ რაზმთა ხელ-
მძღვანელები“, „კომკავშირული პრო-

ექტორები“. „იდეოლოგიური სექ-
ტორის მუშაობა“...

პედაგოგიური რაზმი ხშირად არის
შრომის მოწინავეებთან შეხვედრის
ინიციატორი და ორგანიზატორი.
ავით რაზმშიც ხომ ბევრია სახელო-
ვანი მუშაკაცი: დემურ მაზმიშვილი,
ოთარ ჯაოშვილი, ამირან ხაბულიანი,
კორეს ანჯაფარიძე... მათთან ყოველი
შეხვედრა სასარგებლო და ჭკუის
სასწავლია...

თამარ მელიქიშვილი, 82-ე საშუა-
ლო სკოლის IV კლასის მოსწავლე.

— ჩვენი საწარმოო ხელმძღვანე-
ლი დემურ მაზმიშვილია. ჩვენ ძალი-
ან გვიყვარს და დიდ პატივს ვცემთ
მას. დემურ ხელმძღვანელმა დავვი-
ლოცა ოქტომბრელობაც და პიონე-
რული მუშაობის გზაც. იგი პირველი
კლასიდან არის ჩვენთან... ჩვენთანაა
ყოველთვის: სასკოლო ღონისძიებებ-
ზე, ზეიმებზე, ექსკურსიებზე...

ლევან თორაძე:

— 82-ე საშუალო სკოლაში 14 პი-
ონერული რაზმია, თითოეულ რაზმს
თავისი საწარმოო ხელმძღვანელი
ჰყავს.

დარეჯან ლაცაბიძე, X კლასის მოს-
წავლე:

— ის იყო, მეშვიდე კლასში გადა-
ვედით. რომ ჩვენთან ოთარ ჯაოშვი-
ლი მოვიდა, ქარხნის მოწინავე მუშა-

კომკავშირულ-
ასალგაზრდული
ბრიგადის
მეთაური
დემურ
მაზმიშვილი
აპ
გოგონებთან
და
ბიჭუნებთან
ერთად
„გადადის“
კლასიდან კლასში.

გამოვტყდები, არცთუ გამოსაჩენი კლასა ვეყავით, მანცდამანც ვერც სწავლით დავებრახებელით და ვერც დისციპლინით. ოთარ ხელმძღვანელი ძალზე შინაურულად, მეგობრულად მოგვიდგა, თითქოს სულში ჩახედა თითოეულ ჩვენგანს. თანდათან გადმოგვედო მისი ადამიანური სიბზო, შრომის სიყვარული. პატიოსნება...

ინგა რომაშვილი, IX კლასის მოსწავლე:

— სკოლის კომკავშირელებისა და პიონერების დიდი მოწონება დაიმსახურა „პროფესიის დაცვის“ დღემ, რომელიც პედაგოგიური რაზმის შტაბმა მოაწყო. ქარხნის მოწინავე მუშებმა — ზეიწყლებმა, ხარატებმა, მემონტაჟეებმა და სხვებმა — მოსწავლეებს გააცნეს თავიანთი სპეციალობის ღირსებები, თვალნათლივ დაუხატეს მისი დიდი მნიშვნელობა... ძალზე ეფექტური შეხვედრა გამოვიდა.

ლიდია ვორობიჯა:

— პედაგოგიური რაზმის ინიციატივით ეწყობა ინტერნაციონალური საღამოები, ყოველი საღამო საინტერესო

ნანა ბერძენიშვილი, IV კლასის მოსწავლე:

— ჩვენი საწარმოო ხელმძღვანელები უყურადღებოდ არც არდადეგებას ღროს გვტოვებენ. ამ ცოტა ხნის წინათ, მაგალითად, ქარხნის კლუბში ჩატარდა მულტიპლიკაციური ფილმების ფესტივალი. ფესტივალის დღეებში პლასტელინისაგან ექერწავდით იმ პერსონაჟებს, რომლებიც ყველაზე უფრო შეგვიყვარდა. ბოლოს კლუბში მოაწყეს ჩვენი ნამუშევრების გამოფენა. იგი ყველას ძალიან მოეწონა.

გულნარა ხატოევა:

— ერთი ისტორია უნდა გიამბოთ. მეშვიდე კლასში ძნელად აღსაზრდელობი გვეყავდა. ვაჟა ბე-ტრიშვილი, მშობლები გაყრილები იყვნენ და ბავშვი ფაქტურად უყურადღებოდ ღარჩა. ეს ამბავი ოთარ ჯაოშვილის ყურამდე მივიდა. ჩემთვის დღემდე გამოცანად რჩება, როგორ მოუხახა ოთარმა გულის გასაღები ამ უკარება ყმაწვილს, რომელიც ის იყო, თათ-

ლები ჩვენთან ერთად მოსაწოდებელი „იმედის სტარტებში“, ჩვენთან ერთად დადიან სპორტულ ღონისძიებებზე. ვმართავთ ერთობლივ ტურნირებს სხვადასხვა სახეობაში... საერთოდ, ჩვენს სკოლას კარგი სპორტული ტრადიციები აქვს. აქ აღიზარდნენ ფეხბურთელები ვაჟა ყვანია და რობერტ ბუნტური... მოფარიავე ვალკო ფარადამვილიმა სკოლას დამთავრების შემდეგ ფიზკულტურის ინსტიტუტში განაგრძო სწავლა. ახლა ჩვენს სკოლაში ნორჩ მოფარიავეებს წვრთნის.

გალინა ავაჯანიანი, X კლასის მოსწავლე:

— პედაგოგიური რაზმის თაოსნობითა და უშუალო მონაწილეობით გაკეთდა და სკოლის ეზოში დაიდგა გმირი პიონერის, პავლე მოროზოვის ძეგლი (ჩვენი რაზმეული მისი სახელობისაა). ძეგლი თითქმის მოთავეებულია. მარტო კვარცხლბეკის მოსაპირკეთებელი ქვად გვაკლია. ჩვენი შეფეხი აღბათ აქაც მოგვეხმარებინა და იმ დიდი ხნის ნახატრ ქვასაც ვკვიშოვნიან.

გულნარა ხატოევა:

— პედაგოგიური რაზმის მუშაობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მხარე საღმებრო-პატრიოტული სექტორია. უფროსი მეგობრები გვტარებენ საუბრებს, გვჩვენებენ ფილმებს, გვასწავლიან მიზანში სროლას. ერთად ემონაწილეობთ სამხედრო თამაშობებში, სასწავლო ლაშქრობებში...

ლევან თორაძე:

— ერთი სიტყვით, ვმუშაობთ. ვმუშაობთ, მაგრამ გაკეთებულით არც ჩვენ კმაყოფილებით და არც 82-ე სკოლის პიონერები და კომკავშირელები. არც ერთ ჩვენთაგანს ეჭვი არ ეპარება, რომ შემდეგ და შემდეგ კიდევ უფრო ბევრ სასარგებლო საქმეს გავაკეთებთ. მეტ სიხარულს მოვუტანთ ერთმანეთს — ურთიერთობის, ერთობლივი შემოქმედების, მიზნის მიღწევის სიხარულს. ამის საწინდარია ის, რომ ჩვენ — პედაგოგიური რაზმის წევრები და ჩვენი ნორჩი მეგობრები — კენდობით ერთმანეთს. გვესმის ერთმანეთისა, მოგვეწონს და გვიყვარს ერთმანეთი...

* თვალეზი ეყობა: კარგი ერისსაცი ღაღებავ ეს ბიპი!

სო და მრავალფეროვანი გამოდის. ეს არც არის გასაკვირი. ჯერ ერთი, ქარხნის მუშათა კოლექტივი ფრიად ინტერნაციონალურია: იგივე შეიძლება ითქვას ჩვენს სკოლაზეც, სადაც მხარდამხარ სწავლობენ და იზრდებიან ქართველი და რუსი, აზერბაიჯანელი და სომეხი, ბერძენი და ოსი, ასირიელი და მოლდაველი. თათარი და იეზიდი, ქურთი და ებრაელი ბავშვები...

ქმის ჩათრია ქუჩამ. ხელმძღვანელი მიხვდა, რომ ვაჟა ოჯახურმა ტარაგენიამ გააბოროტა. თორემ ისე ალაღი, კეთილი და ნაჭერი ბაჭია... ოთარს გაუმართლა ზრუნვამ: ვაჟა ახლა 71-ე პროფტექნიკურ სასწავლებელში სწავლობს, კარგადაც იქცევა და ბეჯითადაც მეცადინეობს. ყველაფრით ჩანს, რომ კაცური კაცი დადგება.

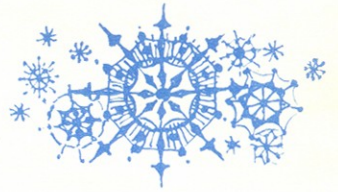
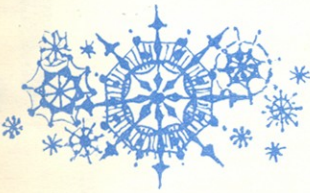
ლენა დენეკა, X კლასის მოსწავლე:

— ჩვენი საწარმოო ხელმძღვანე-

ღიახ, ეს ნამდვილად არის წარმატების საწინდარი. მართლად, უნდა ვირწმუნოთ, რომ მათი ყველა კეთილი ჩანაფიქრი აუცილებლად განხორციელდება, იმიტომ რომ 82-ე საშუალო სკოლაში მონდომებული, ენთუზიაზმით ანთებული, გონიერი ბავშვები არიან, და კიდევ იმიტომ, რომ სწორედ ასე ხდება, როცა „გონიერსა მწვრთნელი უყვარს“...

ნი ნ ო ს ა რ ა ზ ი შ ვ ი ლ ი

საბავშვო

მზე ჩანაუერნკლდა
ფანტელების ღია თვალბში,
გაგვითოვლდაო, გადიდთოვლდა,
ეჰეი, ბავშვებო!
კვლავ ჩამოვავათ ორლობეში
ყინვის ზარები
და ახალი წლის პირველი დღე
ცისკარს ვაჩვენოთ.
თოვლმა იტირა
თოვლის პაპის ნატერფალებში,
ხელი ჩამოვკრათ კალათასა
— სიტკომ იბედოს,
მამულის ლხენა, აყვავება.
მოყმის სიკეთე,
მზიანი გული
დაგვებედოს და გვეიმედოს...
მეკვლე მობრძანდა!

მეკვლე მოდის სხივთა თოვითა,
სვანი მთას ლოცავს.
კოლხი — მიწას
ორივ — მზისხივთს,
გაირისებას ადღეგრძელებს
სალამოსას, —
ცერზე დაიცლის
ყანწს ხევსური
და ვერ იტირებს...
აცრემლებია თოვლის ფიფქით
ჭიუხს თვალბეი, —
თოვლი მოსულა, გადიდთოვლდა,
ეჰეი, ბავშვებო!
კვლავ ჩამოვავათ ორლობეში
ყინვის ზარები
და ახალი წლის პირველი დღე
ცისკარს ვაჩვენოთ.

ს ი რ ა ქ ი ზ ი ა შ ვ ი ლ ი

ჯადო ფუნჯი

შენ ხატავ მთვარეს,
ჩახჩახა მზეს,
გადახნულ მიწას,
ხატავ პებელას,
წვიმის წვეთსაც,
მამულს რომ გირწყავს;
ეძებ, გჭირდება
უსახელო, უცნობი ფერიც,
რომ გვაგრძნობინო

რაზე სწუხარ,
ან რაზე მღერი,
გვითხრა, რომ გიყვარს
შენი ქვეყნის
დილა და მწუხრი,
ცხელი ზაფხული,
შემოდგომა—სავესე და უხვი,

ან გაზაფხული — მოლივლივე
მინდორ-სერებით,
თეთრი ზამთარი —
ქარბუქებით და ნამქერებით.
ეძებ და ეძებ,
სულ გჭირდება ფერთა ფერები,
ეძებ ჯიუტი, ეძებ ურჩი,
დაუჯერები...
და ჯადო ფუნჯით
იხატება ცისარტყელები..

ციხე-ტაძრებთან
ლოდები ყრია.
აქ გლახკაცს
მტერი აუკაფია...
ციხე-ტაძრებთან
ლოდები ყრია,
ზედ კი არ მოჩანს
ეპიტაფია.
გაქრა საფლავი
შემოსანახი;
ბუბუნებს მიწა —
ძვალთ შესალაგი.
ყური დაუგდეთ,
ყური დაუგდეთ,
ღალანებს ხავსი,
ფეთქავს ბალახი:
— რაც რამ სიკეთე
ქვეყნად მენადა,
ქვითკირითა და

გუნჯის ქაჩაქა

ოფლით შევკარი,
ასე აგიგე
ათი ქვაციხე,
ასე დავკიდე
ზეცას ზეკარი.
უქალამნებომ

მუხლით გზა ვცვითე,
და არ ჩავაქრე
შენი სანთელი —
სვეტიცხოველი,
სამცხე, სამშვილდე,
რომ არ გენახა

მტრისგან ნათელი.
მომიგონებდე
შენს ძველ წინაპარს,
ქვეყნის ტრფიალში
შენთან წილნაყარს,
ვისაც ჩონგური,
ქართული ზვარი,
ქართული წიგნი
შემომინახავს.
ეს მე დავეცი
მომხდურს თავზარი,
ლოდიც დავადე
უზარმაზარი.
ლოდს მივაბარე
ჩემი ბედიცა...
რომ შენ გეხილა
მტრედისფერი ცა,
სამშობლო შენი!..

იხანო, ეხანო, ჭკილი!

მწარალი როლამ ჩაჩანიძე გამომცემლობა „მოლოდინა ზვარდიას“ შიდაპირით წარს მიწის-როგობის ციკლს, სადაც მხატვრულად იქნება ახალი საპარტიკული პიონერის განვლილი ვაჟი. მოთხრობებს საფუძვლად უდევს დოკუმენტური მასალა. ეს წიგნი მიეძღვნა ვ. ი. ლენინის სახელობის პიონერული ორგანიზაციის შექმნის 20-ე წლისთავს.

შურაული „პიონერი“ იწყებს ამ მოთხრობების გეგმას.

როლამ ჩაჩანიძე

მხატვარი ელშარდ ამბოკაძე

პ რ ო ლ ო ბ ი

გუშინ თელავიდან დავბრუნდი. ზუსტად ათი დღე დავეხეტებოდი ძველ პიონერთა ნაბილიკარზე. როგორც მინდვრის ყვავილებს — გაზაფხულზე რომ გადაბიბინდება კორდებზე, ისე ვაგროვებდი აწ დავიწყებულს, წარსულში ქმნილ საამაყო საქმეებს. როგორც მინდვრის ყვავილებისაგან შეკრულ თაიგულს, მინდა ამ წიგნსაც მრავალმხრივი სურნელი ჰქონდეს.

დღეს აი, თბილისის პიონერთა და მოსწავლეთა სასახლის ერთ-ერთ ოთახში ვარ და ვაკვირდები, როგორ შემოდის ამ ოთახში უკვე ხანში შესული, დაღლილი ადამიანები — ზოგი ხელჯოხს დაყრდნობილი, ზოგიც წელგამართული. ვსხდებით გრძელ მაგიდასთან, იწყება წარსულის გახსენება. დაღლილ სახეებზე კვლავ ძველებური შუქი იხლება. ჩვენ ყველანი ერთად ათეული წლებით ვიხვეთ უკან, ვიცვამთ მოკლე შარვალს, ვიკეთებთ წითელ ყელსახვევს და ფეხაკრეფით, მორიდებით ვბრუნდებით წარსულში. ფეხაკრეფით იმიტომ, რომ ძილი არ დაუფრთხოთ იმ ადამიანებს, რომლებიც ჩვენს გვერდით მოაბიჯებდნენ, შრომობდნენ, ხარობდნენ, წუხდნენ... მერე ერთბაშად კიბის საფეხური ჩაუტყუდათ და ჩვენს თვალწინ სადღაც გაუჩინარდნენ. გულში დავკვიტოვებს ცარიელი ადგილი, რომელსაც ვერასოდეს, ვერასოდეს ვერავინ სხვა ვერ დაიკავებს.

მაშ, გაუმარჯოს მათ წმინდა სახელს! მარადის ვიგონებდეთ მათ. ვზივარ იმ ადამიანთა გვერდით, რომლებმაც სათავე გაუჭირეს პიონერულ მოძრაობას საქართველოში. მადლობა ღმერთს, ისინი ბლომად

შემოგვჩინენ. სიცოცხლე და პატივი მათ! გრძელ მაგიდასთან აშრილებენ ყვითელ ფურცლებს, ჩემს წინაშე აცოცხლებენ წარსულს გიორგი გიგაური, პოლკოვნიკის ჩინით რომ გავიდა პენსიაზე, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი გიორგი დარისპანაშვილი, პოლკოვნიკი შიშა მენთეშაშვილი, ტიგრან ბუენაოვი — პენსიონერი, ანა ზენტეკი, ევგენია მიქაძე, ანდრო კაპანაძე, მიხეილ შანიძე, არტაშეს მელქუშიანი და სხვანი და სხვანი. იწერება ახალი წიგნის პირველი თავი... ყურში ჩამესმის ომანაიანი ხმა:

— პიონერებო, მოეწყვეთ ხაზზე! სწორება!

მეც მინდა გავიმეორო ეს ბრძანება: პიონერებო, სმენა იყოს და გაგონება! გადაეფურცლოთ მოთხრობებში გადატანილი თქვენი ორგანიზაციის მატანე. მივღებთ ყურს? მაშ, დავიწყეთ.

ამბავი პირველი

მოდის, ამ თავს „დაბადება“ დავარქვათ.

იმ დღესაც შეეჯახნენ ერთმანეთს სკაუტების ორი რაზმის — „ნაცრისფერი მგლის“ და „ოქროს შრომანას“ წევრები. ჩხუბი მოხდა შუა ქუჩაში. ერთ მხარეს — ძველი, ერთ-სართულიანი სახლების გასწვრივ — „ნაცრისფერი მგლები“ იდგნენ, მეორე მხარეს — „ოქროს შრომანას“ დაგეშილი ბიჭები. თავიანთი რაზმის ფორმები ეცვათ, სპეციალური ემბლემებითა და განმასხვავებელი ნიშნებით. ლანძღვა-გინებით გული რომ იჭერეს, ეძგერენ ერთმანეთს და მაგარი მუშტი-კრივი გაიმართა.

ეს ამბავი სწორედ ძია პეტოს დუქნის წინ მოხდა. ძია პეტოს, აბა, ვინ არ იცნობდა ძველ თბილისში. მსუქანი, დაგვაჯული კაცი ვახლდათ. გეგონებოდათ, ერთი მსხვილი მორისაგან

ოთხმა ხელმარჯვე ოსტატმა ძლივს გამოიხორცნათ. მშვენიერი სახლი ჰქონდა ვიწრო, მტვირიან ქუჩაზე. ქვედა სართულში დუქანი ჰქონდა გამართული, მეორეზე კი მრავალრიცხოვანი ჯალაბათ ცხოვრობდა.

ძია პეტოს დუქნის მთელი ავლადიდება ყოველთვის გარეთ, ქუჩაში ჰქონდა გამოფენილი. ჩამავებულ გობებზე უხვად ეწყო კიტრის მწიწილი, ქიშიში, გუდის ყველი, კუბატი, კაკალი, ნორი, ხახვი და კიდევ ათასი რამ, რასაც ყოველდღიურად თხოულობს ადამიანის სტომატი.

იმ დღეს დიდი ძიძგლაობა უბრალოდ დაიწყო. სისხამზე ოთხი „ნაცრისფერი მგელი“ ორ „ოქროს შრომანელს“ შეხვდა. „ოქროს“ ბიჭები მაშინვე მიხვდნენ, რასაც ნიშნავდა ძალთა ეს თანათარღობა და გაძურწვა ამჯობინეს, მაგრამ „მგლებმა“ იმარჯვეს, ორივე „შრომანელი“ დაიჭირეს და სასახასა ფორმითა და ემბლემებით ძია პეტოს დუქნის წინ მთელი ქვაფენილი მოაწმენდინეს. ეს კიდევ არაფერი, ცხვირ-პირიც დიდებულად შეულამაზეს. ტაშტი გატყდა, ხმა გავარდაო. არც ეს ამბავი დარჩენილა გაუხმაურებელი. ვიღაც ლაწირაკმა ჩურჩხელსავეთ ამოვლებულ ბიჭებში რაღაც სასწაულით „ოქროს შრომანელები“ ამოიციწო. ერთი ფეხი რომ ხუდადოვის ქუჩაზე დაჰკრა, მეორე სწორედ „ოქროს შრომანელთა“ შტაბის წინ დადგა. კარი სწრაფად შეაღო, სული მოითქვა და მთელი ხმით დაიყვირა:

— ხალხნო, თქვენ აქ ორძელზე დახტიხართ, იქ კიდევ „ნაცრისფერმა მგლებმა“ თქვენი ღვიძლი ძმები დაიჭირეს და ცხვირ-პირი დაუნაყეს.

იხუვლეს „ოქროს შრომანელებმა“, იხუვლეს და კარს ეცნენ. ვისაც რა მოხვდა ხელში, ყველაფერი აიტაცა. ზოგმა საფარჯიშო ჯოხები, ზოგმა რაპირი, ცარიელი ბოთლი, რკინის ნატეხი და ათასი რამ. ის კი არა და,

ერთი ჯეელი გასაშლელ კარავსაც კი
მიათრევდა...

ქუჩას რომ ორივე მხრიდან ბიჭე-
ბის ჯგრო მოაწვა, ძია პეტრო მაშინვე
მიხვდა, ქარი საიდანაც უნდა ამოვარ-
დნილიყო. შემოდგომა გახლდათ და,
მოგეხსენებათ, თუ რა სუსხიანია
გვიანი შემოდგომის ქარა. ძია პეტრომ
კარგად მოიფიქრა და მაშინვე საჭი-
რო პროფილაქტიკური ღონისძიებაც
ჩაატარა — მეორე სართულზე ავიდა
და მოჩხუბრებს ბარე ორის-სამი ვე-
დრო ყინულავით ცივი წყალი ვადა-
სხა თავზე. ეს ოპერაცია სხვა დროს
(უფრო ზაფხულის პირობებში) შეიძ-
ლება უხიფათოდც დამთავრებული-
ყო, მაგრამ ახლა, ამ სიცივეში
„მგლებს“ ცივი წყალი არ ესამოე-
ნათ და თვალსდახამხამებში ძია
პეტროს საცხოვრებელი ბინის ყველა
მინა ჩაღწეეს. მერე ზედ ქუჩაში და-
ლაგებულ გობებს მისდგნენ და, რაც
იქ ამბავი დატრიალდა, არასოდეს არ
დაავიწყდებათ ძია პეტროს ერთობ
თვინიერ და კეთილ მეზობლებს. პირ-
დაპირ მეორედ მოსვლა იყო. არავის
არ გაუკვირდება საზამთრო ქუჩის
ერთი ბოლოდან მეორე ბოლოში გა-
კოტრიანებული რომ იხილოს, მაგ-
რამ საოცარი ის იყო, როგორ მოხვდა
საქონლის შიგნულთით დაძვებლი
კუბატები ელექტრონის ბოძზე, ნივ-
რის მწნილით სავსე გობი კაპეიკას
კრიალა ეტლში, ორი აცმა ხახვი და
უნაბი მენახშირე სიკოს სახლის სა-
ხურავზე და ძია პეტროს ახალთახალი
პაჯაი იმავე სიკოს სახედრის კეხზე...

ერთი სიტყვით, სკაუტების რაზმე-
ბი ერთმანეთს დაერივნენ და ცოდვა-
მდლის გამკითხველი კაციშვილი არ
იყო. მერე ვილაკამ იმარჯვა და მალი-
ციისაკენ მოქუსლა. სკაუტების ორი
რაზმის შეჯახების ეპიცენტრიდან მი-
ლიციამდე ერთი სამოყვრო გზა იყო.
წარმოადგინეთ, ან ის ყოჩალი მარა-
თონელი, მხოლოდ და მხოლოდ სა-
ყუთარი ფეხების იმდით რომ გაი-
ქცა მილიციისაში, როდის მიაღწევდა
დანიშნულების პუნქტამდე, ან იქი-
დან გამოქცეული ხალხი როდის მო-
აღწევდა ჩხუბის ეპიცენტრამდე. ასე
იყო თუ ისე, მილიცია რომ ძია პეტროს
დუქანთან გამოცხადდა, წარღვნა უკ-
ვე გადავლილი იყო. თავად ძია პეტრო
დუქანის წინ ეგდო და ძლივს სუნთქა-
ვდა. ცოლი და შვილები დასტრია-
ლებდნენ თავს. მენახშირე სიკოს
გაცოფებული ვირი შუა ქუჩაში დახ-
ტოდა, ყროყინებდა, მაგრამ ძია პე-
ტროს ცენტრალ პაჯაკს ეხებოდა მანც
ვერ იშორებდა. სკაუტები? სკაუტები
უკვე აღარ ჩანდნენ. მათ კარგად იყ-
ნოსეს, რაც ამ დებოშს მოჰყვებოდა,
და მოკურცხლებს. ხალხს მაინცდამა-
ინც არ გაჰკვირვებია ასეთი აყალმა-

ყალი. ათას ცხრას ოცდაორი წლის
მიწურული გახლდათ. ბევრი რამ იყო
გადასაჭრელი და დასალაგებელი,
კერძოდ, ბავშვთა აღზრდის საკითხი,
რომელიც ჯერჯერობით „შეგარდენ-
ნისა“ და სკაუტების რაზმების ხელ-
მძღვანელობის ქვეშ იყო. სკაუტების
რაზმები ერთმანეთში ვერ როგდებო-
დნენ. სადაც წაეწოდნენ, არც ავ
სიტყვას იშურებდნენ და არც კარ-
გად შეკრულ მუშტს. ქვეყანა დულ-
და, როგორც მაჭარი და ცხოვრებაც
დაღვინებას ელოდა.

საქართველოს კომკავშირის ცენტ-
რალურ კომიტეტში თათბირი მიმდ-
ნარეობდა. სექტემბერი იდგა. 1922
წლის სექტემბერი. იმ წელს რატომ-
ღაც ნაადრევად აცივდა. ტოტებაყ-
რილ ხეებს, ქუჩის ორთავ მხარეს
ლამაზ ხეივანს რომ ქმნიდნენ, ფოთ-
ლები შეუყვითლდათ. დროდადრო
ჩრდილოეთის ცივი ქარიც უბერავდა
და სექტემბერი სექტემბერს არ ჰგა-
ვდა.

ვრცელ ოთახში კომკავშირის ცენ-
ტრალური კომიტეტის მდივანი ბორის
ძნელაჲე გრძელი მაგიდის თავში
იჯდა. თუმცა ასაკით ჯერ მთლად
ქაბუტი იყო, მაგრამ, რომ შეხედავ-
დით, იტყობოდა, ამ კაცმა ჭკვეყანაზე
სულ ცოტა ორმოცა წელი მაინც იც-
ხვოვრაო. დალილი, ავადმყოფური
სახე ჰქონდა. ცხვირის კეხზე ვერც-
ხლისფერჩარჩოიანი სათვალე ადგა.
მინის მიღმიდან ფოსტებში ღრმად
წასული ფიქრანი თვალები მოუჩა-
ნდა. ბორისი თითქმის არასდროს არ
იღიმებოდა. მძიმე სენი და უძილო
ღამეები თავის დაღს ასვამდნენ.

ახლაც ღამე იყო. საათის ისრები
არს უახლოვდებოდა. თათბირი თერ-
თმეტ საათზე დაიწყო და ჯერ კიდევ
გრძელდებოდა. ცენტრალური კომი-
ტეტი იხილავდა რესპუბლიკაში ბავ-
შვთა აღზრდის მდგომარეობას. ბევ-
რი გამოვიდა სიტყვით, მრავალი წი-
ნადადება შემოიტანეს. ბორისი ყუ-
რადლებით უსმენდა მათ და საქმიან
წინადადებებს ინიშნავდა. ყველამ
რომ მოათავა თავთავისი სათქმელი.
ბორისი წამოდგა. ქაღალდზე გადა-
ტანილი შენიშვნები ჩაათვალეირა და
მერე გრძელი მაგიდის ირგვლივ ჩა-
მომსხდარ ახალგაზრდებს გადასხედა.

— მაშ, ასე, სკაუტების რაზმებმა
თავისი თავი ამოწურეს. არამცთუ
ამოწურეს, დიდ დაბრკოლებადაც იქ-
ცნენ ბავშვთა აღზრდის საქმეში.
„შეგარდენზეც“ თითქმის იგივე ითქ-
მის. ჩვენ კი მძლავრი და საღი ორგა-
ნიზაცია გვესაჭიროება, რომელიც სა-
თავეში ჩაუდგება ბავშვთა აღზრდას
საქართველოში. ასეთი ორგანიზაცია

დღეს არა გვაქვს, მაგრამ ცხოვრება
იმდენად მყარად და მტკიცედ თხოუ-
ლობს მის შექმნას, რომ იგი ხვალ
შეჰველად უნდა გვექნეს. ბავშვებმა
უნდა გაიგონ სიმართლე დიდი რვეო-
ლუციისა, ისინი ამთავითვე უნდა მო-
ვამზადდონ იმისათვის, რომ ისწავლონ
ახალი ქვეყნის მართვა. ეს ჩვენი გა-
დაუდებელი ამოცანაა. არის წინადა-
დება, ბავშვთა ამ ახალ ორგანიზაცი-
ას „სპარტაკი“ ეწოდოს. დღეიდან
ყველა სკაუტი და „შეგარდენი“ უქმ-
დება. ბავშვები და ინვენტარი „სპარ-
ტაკს“ გადაეცემა. ბავშვთა კოლექტი-
ვების ხელმძღვანელები ხვალისამვე
შეუდგებიან საქმეს. უახლოეს მთმა-
ვალში „სპარტაკმა“ მთლიანად უნდა
აილოს თავის ხელში ბავშვთა აღზრ-
დის საქმე.

საქართველოს ახალგაზრდობის
ლიდერი გაჩუმდა და დალილი მზე-
რა გრძელი მაგიდის ირგვლივ შემთა-
ტარა.

იმ დღესაც ცრიდა და გვარიანი ქა-
რიც უბერავდა. გიორგი ეკნაძემ,
ანდრო ბარსეგოვმა, ანდრო კაპანაძემ,
ანა ზენტეკმა, ენია მიქაძემ და კიდევ
რამდენიმე სპარტაკელმა აქტივისტმა
ეიწრო ქუჩა გადაჭრეს და „ოქროს
შროშანას“ სეპარატიზმით ბაზას მიაღ-
გნენ.

სალამო იყო, ექვსი-შვიდი საათი
იქნებოდა. სპარტაკელებმა კარგად
იციოდნენ, რომ, ჩვეულებრივ, ამ
დროს სკაუტები თავიანთ სპორტულ
ბაზებში ვარჯიშობდნენ. ოცდაორ
წელს თბილისში სკაუტების რამდენ-
იმე რაზმი არსებობდა. ისინი თაქ-
ტიურად წვრილბურჯუაზიულ წისკ-
ვილზე ასხამდნენ წყალს და არაფერი
საერთო არ ჰქონდათ რევოლუციას-
თან. „ოქროს შროშანას“ საკმაოდ
გვარიანი სპორტული ბაზა ჰქონდა.
ფრზეულტურის ინსტრუქტორებიც
კარგი ჰყავდა. ასე რომ, აქაური სკა-
უტები სპორტულად საკმაოდ გამოწ-
როთობილი გოგო-ბიჭები იყვნენ.

ბაზის ცენტრალურ შესასვლელთან
გამხდარი ბიჭი იდგა. მუგუზალივით
მაყი და შეკეოჩრიანი. მსუბუქად
ეცვა და მობუზული აყუდებულოყო
ცენტრალურ კართან. უცნობები რომ
დაინახა, ორი ნაბიჯი გადმოდგა,
ფრიად სერიოზული სახე მიიღო და
ხმადაბლა იკითხა:

— რა გნებავთ?
გიორგი ეკნაძემ ჯიქურ შეხედა.
— ჩვენ სპარტაკელები ვართ.
იქვენ ალბათ უკვე გამოგოცხადეს,
რომ სკაუტების რაზმები დაშლილია,
ბაზა და ინვენტარი ჩვენ გადმოგვე-
ცა.
შეკეოჩრიანმა ბიჭმა მაშინვე არ

უპასუხა. ჭერ კარგად აათვალ-ჩაათვალეირა უცხო სტუმრები და მხოლოდ მერე ამოღერდა. თანაც ძლივსძლივობით, უცნაური მანჭვითა და გრეხვით:

— აჰ, ეს თქვენა ბრძანდებით? დიახ, ჩვენ უკვე გვითხრეს. ჭერ კომკავშირელები იყვნენ. მილიციიდანაც მოვიდნენ და გაგვაფრთხილეს. საინტერესოა, რად გინდათ ბაზა და სპორტული ინვენტარი? თქვენ ხომ ხალხი არა გყავთ და არც გეყოლებათ. რაც შეეხება ხუთ-ექვს კაცს, ყოველთვის შეგიძლიათ მობრძანდეთ და ივარჯიშოთ. ჩვენ ძალიან სტუმართმოყვარენი ვართ. მგონი საერთო ენას ვიპოვით. ეს საქმე არ გაგვიკიდება.

ახლა ანდრო ბარსეგოვი წამოიღვა წინ.

— იცით რა გითხრათ. ძმობილო, ჩვენ სამოწყალო არაფერი გვქონდა. ბაზაც ჩვენია და ინვენტარიც. რაც შეეხება ხალხს — ხალხიც ჩვენია. მოვრიხით? სად არიან თქვენი უფროსები, ინვენტარი და ბაზა უნდა ჩავებაროთ.

შექოჩორა მასპინძელი აირია.

— მობრძანდით, ყველანი აქ არიან. დარბაზში შესული სპარტაკელები გაოცდნენ. ეგონათ, ვარჯიშით გართულ გოგო-ბიჭებს იხილავდნენ, სანამდღველემ კი არავინაც არ ვარჯიშობდა. ოციოდე სკაუტი დარბაზის ცენტრში შეკრებილიყო და რაღაცაზე ძალზე ხმადაბლა საუბრობდა. ანდრო ბარსეგოვმა ჩაახველა, მერე კი მთელი ხმით დაიძახა:

— აი, ჩვენც მოვედით, უკვე აქ ვართ.

ის ოციოდე სკაუტი სწრაფად შემობრუნდა. წინ ორი, უკვე უღვაშაყრილი ახალგაზრდა წამოვიდა.

— ალბათ სპარტაკელები მობრძანდით, არა? — დაიძახა ერთმა ქერათმიანმა.

— დიახ, ჩვენ ვართ, — მიუგო ანდრო კაპანაძემ.

ქერათმიანმა გაიღმა:

— ჩვენც აქა ვართ, დავიწყით კამათი.

ახლა გიორგი კიენაძე წადგა წინ.

— ძვირფასებო. საკამათოდ სრულებითაც არ მოვსულვართ. ზემდგომი ორგანოების გადაწყვეტლებით, საქართველოში სკაუტების ყველა ჯგუფი და „შევარდენი“ დაშლილია. ბაზები და ინვენტარი ჩვენ გადმოგვიცა — „სპარტაკს“. გასაგებია?

— ეგ ვიცით. რამდენჯერ უნდა გაგვიმეოროთ? — დაიძახა ქერათმიანმა.

— ახლა იმისთვის მოვედით, რომ საქმეს პრაქტიკულად შევუდგეთ. ყველაფერი უნდა ჩავებაროთ. ყო-

ველგვარი აყალმაყალი და წინააღმდეგობა უაზროა.

— არც ვაპირებთ, — დაიძახა მეორე ყმაწვილმა — შავგვრემანმა, ქერათმიანის გვერდით რომ იდგა. — ერთი რამ გვინდა გავარკვიოთ, ინსტრუქტორებს რას უპირებთ?

— ყველა ინსტრუქტორს, რომელიც ისურვებს „სპარტაკთან“ თანამშრომლობას და მიიღებს ჩვენს პრო-

გრამას — გამოვიყენებთ, — უპასუხა გიორგი კიენაძემ.

— ნამდვილად ასე იქნება? — იკითხა ისევ იმ შავგვრემანმა.

— რასაკვირველია, ასე იქნება. — უპასუხა კვლავ კიენაძემ. — ჩვენ ისე გვჭირდება გამოცდილი ინსტრუქტორები, როგორც ჰაერი.

სწორედ ამ დროს დარბაზის კარი ფართოდ გაიღო და ზღურბლზე ორი

ახალწვერულვამაყრილი ახალგაზრდა გამოჩნდა. მალეები იყვნენ. კობტა. კარგად ნაყარჯიშევი ტანი ჰქონდათ. ქართული ხალათები ეცვათ. შემოვიდნენ ის ახალგაზრდები და პირდაპირ კართან დადგნენ. სიჩუმე ჩამოწვა. სკაუტებიც და სპარტაკელებიც ეჭვით ათვალერებდნენ ახალმოსულეებს. მერე ანდრო ბარსეგოვმა იმაოჯვა, დოინჯი შემოიწყო და ამ ორ ქართულხალათიან ახალგაზრდას ცერად გახედა.

— თქვენ რა, ამათ რანში ხართ?
— არა. — ბრაზიანად მუთვო იმან. ოდნავ ხეუული. წაბლისფერი თმა რომ ჰქონდა.

— მამ, სეირის საყურებლად მობრძანდით? ჩვენ ხომ მოსაწვევი ბარათი არ გამოგვიგზავნია!

— მოსაწვევი ბარათი არ გვქირდება. ჩვენ „შეგარდენიდან“ ვართ.

— აა, „შეგარდენიდან“! საინტერესოა! — გააგრძელა ბარსეგოვმა.

— დიას, „შეგარდენიდან“. ტანვარჯიშის ინსტრუქტორები ვართ. მე გოგი ეგნატაშვილი გახლავართ. ესეც კიდევ ჩემი მეგობარი კოწია გიორგიაძეა. გვინდა თქვენთან ვიშუშაოთ ინსტრუქტორებად. თუ მიგვიღებთ.

— ეგნატაშვილი ვის არ გაუგია. დაიძახა გოგი კინაძემ. — თქვენ როგორ არ მიგვიღებთ!

ბარსეგოვმა გაიცინა:

— ჩინებულა, სპორტის ისეთი სპეციალისტი, როგორც გოგი ეგნატაშვილია, ჩვენთან თავისი ფეხით მოდის.

— ჩვენც ვიშუშავებთ თქვენთან. თუ ხელს შეგვიწყობთ, მთელი მონღოლებით ვიშუშავებთ. მოგვბეზრდა სკაუტების სისულელეების ყურება. ბოლოს და ბოლოს, გვინდა კეთილი საქმეები ვაკეთოთ, — დაიძახა ქერათმიანმა.

— ჰოდა, თქვენც ჩაეწერეთ ჩვენთან. ანა, რვეული და ფანქარი ხომ წამოიღეთ. ჩაწერეთ ესენი! — უთხრა ანა ზენტეკს ბარსეგოვმა.

ანა ზენტეკმა ჯიბიდან სქელი რვეული ამოიღო. ქერათმიანმა ბიჭმა საიდანღაც მომცრო მაგიდა მოიტანა და ზენტეკს წინ დაუდგა. ანას მამინვე შემოეხვიენ „ოქროს შრომანას“ ინსტრუქტორები. სანამ ის პატარა მაგიდასთან მოთავსდებოდა, გიორგი კინაძემ დარბაზის ცენტრში დარჩენილ გოგო-ბიჭებს გადახედა.

— თქვენ არ გინდათ „სპარტაკში“ გაერთიანდეთ?

— რასაკვირველია. გვინდა. მაგრამ... — დაიძახა ერთმა გოგონამ.

— მაგრამ რა, რა გიშლით ხელს?

— იკითხა ბარსეგოვმა.

— მშობლებს ხომ უნდა ვკითხოთ,

გამოგვიშვებენ? — თქვა ისევ იმ გოგონამ.

— ჩვენი კოლექტივი მუშათა კლუბთან შეიქმნა, შეფობას გვეწვევენ დეპოს მუშები. ჰოდა, თქვენც თუ მუშათა კლასის შვილები ხართ, ჩაეწერეთ. „სპარტაკი“ სწორედ თქვენი ორგანიზაციაა. მოდიოთ. ნუ გრცხვენიათ. ჩაეწერეთ. — თქვა ბარსეგოვმა.

იმ გოგო-ბიჭებს რამდენიმე სკაუტი გამოეყო. მალე მათ სხვებიც შეუერთდნენ და ანა ზენტეკის სქელ რვეულში გაჩნდა ჩვენი რესპუბლიკის პირველ პიონერთა (სპარტაკელთა) გვარი და სახელები.

ყენია მიქაემ რომ მია პეტოს დუქნის წინ ქუჩა გადმოჭრა. სულ ახლახან ჩათვლემილმა მელუქნემ თავალი გააქურტა. ქუჩაში ანცად მომავალ გოგონას ცერად გამოხედა და თავი უმიზოდ დარჩენილ ფანჯარაში გამოყო. ყენია გაუსწორდა და მია პეტომაც შიგნიდან დასკყივლა:

— გოგონი, ერთი აქეთ ვერ შემოხედავ?

ყენიამ თავი გაიქნია. ნაწნავეები მხარზე მიივლო და დუქანში თამამად შევიდა.

მწილი არ გინდა? აილე, ქიშიში გეყვარება, აილე!

— არა, მია პეტო, არც მწილი მინდა და არც ქიშიში. ამისთვის მეთახდით?

— არა, შეილო, ამისთვის კი არა. ერთი ეს მოიხარო, ქაჯან, ის ცინგლიანი კირთხები მართლა დაიფორინეს!

რასაც ეკითხებოდა მელუქნე, ყენიამ უველავფოი კარგად გაიგო, მაგრამ თავი მოიკატუნა. ვითომ შენი ქარაგმისა არაფეროც არ მესმისო.

— ვინა, ვისზე შეკითხებით, მია პეტო?

— შენცა ანგლობ, რალა, როგორ ვერ გაიგე. შე ეშმაკის ფეხო. აი, იმანზე ვიძახი, „ნაცროსფერი მგელიო“, „ოქროს შრომანაო“, „ყვითელი ვირთხაო“, „ნივრისფერი ბუზიო“. აი, რალაცეებს რომ ეთახდნენ თავიანთ თავს და ქვეყანას აქცევდნენ. ჩახიხითხითა მია პეტომ.

„ყვითელი ვირთხა“ და „ნივრისფერი ბუზი“ თავად გამოაცხო იმ წუთში მია პეტომ. სკაუტების ასეთი რანშები იმდროინდელ თბილისში არ არსებობდა. მაგრამ მელუქნეს თავისი პირადი ანგარიშები ჰქონდა სკაუტებთან და ღვარძლიანად იოხებოდა. თანაც თვითონ მთელი ათი წუთი ჩაბყორდა და სიცლისაგან იგუდებოდა. მერე, როდის-როდის სული რომ მოეთქვა, ყენიას ისევ დაეკრებებით შეხედა.

— ასე არ არის? დაიფორინეს, ხომა?

თქვი რალა. ამოღებოდე და გზის გამოიხარე და სულიც, თქვი რალა, ქაჯან!

ყენიამ გაიცინა.

— დავიფორინეთ, მია პეტო. თანაც ძალიან მაგრად დავიფორინეთ.

— აგრე თქვი რალა. გულმუცელი გამითბა. ის ცინგლიანი კირთხები... მთელი დუქანი გადამიბრუნეს. მერე გობები... რა გობები, თითოეული თუმანი რომ ღორდა ოქროთი, სულ აბაზიანებოვით მიფორინავდა ჰაერში. მამა ვაცხონე თქვენი, დაიფორინეთ, არა?

სწორედ ამ დროს დუქანში მია პეტოს ნაბოლარა ბიჭი ავთო შემოვიდა. თორმეტიოდე წლისა იქნებოდა. შემოვიდა და ზედ კართან დადგა. ყენიას ცნობისმოყვარედ ახედა.

— მია პეტო, ისინი კი დავიფორინეთ და... ჩვენ ახალი ორგანიზაცია შეექმენით. „სპარტაკი“ ჰქვია.

მელუქნეს სახე დაემანჯა, ყენიას ეჭვით გადმოხედა.

— რაო, რაო, ეგ სპარტაკა ვინლაა. რისი მაქნისია, ვინ თხერია? ჰა, თქვი რალა!

— სპარტაკა კი არა, „სპარტაკი“ ეს ბავშვთა ახალი ორგანიზაციაა. აი, თქვენი შვილებიც უნდა ჩაეწეროთ „სპარტაკში“. ავთო, ხომ გინდა, რომ ჩვენთან იყო?

მელუქნე ციმციმ ჩამოხტა ტაბუტიდან. დახლიდან გამობაჯბაჯდა.

— რაო, რაო, გინდა, რომ სახლში ბომბი შემომიგდო? მეტი საქმე არა მაქვს. ბავშვი საგიეეში შევაგდო. ავთოს — დახლი დამისი ჩახი! კარგად ვიცი, ვინც უნდა გამოვიდეს. დაიკარგე აქედან! აბა, მოუსვი!

ყენია ქუჩაში გავიდა. ერთ წუთს დუქნის წინ დადგა. მერე ნაწნავეები ისევ უკან გადაიყარა და მელუქნეს დაუძახა:

— მოიცათ, მია პეტო, ცოტა კიდევ მოითმინეთ და თქვენი ავთო ჩვენთან თავისი ფეხით მოვა.

მამა გიცხონდა, სულ მაგაზე ფიქრობს ჩემი ბიჭი განა. მაგისი საქმე დახლი და ფულია. ის რალაც სპარტაკა კი თქვენ იხალეთ თავში!

მიმა ბიჭიკაშვილს კოჭი აღჩუხე დაუჭდა. სპარტაკის სარეკლამო აფიშებისა და მოწოდებების დახატვა მას დაავალეს. საქმე ის არის, რომ მიმას ხატვა ძლიერ უყვარდა. უყვარდა კი არა, სულს ლევდა. ქუჩაში სადაც კი გაივლიდა და შესაფერისად მოკრიალეებულ კედელს შენიშნავდა, ნახშირით უეჭველად რაიმეს მიახატავდა. ნახშირს მია სიკო დღე და დამე წვაგდა და არც მიმას ეზარე-

ბოდა ძია სიკოს გამურული კალათე-
ბოდან მისი დათრევა. ამიტომ ზიბე-
ნი ყოველთვის ნახშირით ჰქონდა
დააფივილი. ზოგჯერ საქმეში გარ-
თულ მიშას სახლის პატრონი წაასწ-
რებდა ხოლმე, ბეჭებში ხელებს ჩა-
ვლებდა და მთელ მის შემოქმედე-
ბას ცხვირით მოაწმენდინებდა. ასეთი
რამ იშვიათად ხდებოდა. რადგანაც
მიშა კედლის მოხატვის დროს დიდ
სიფრთხილეს იჩენდა. მაგრამ მაინც
ხდებოდა... რას იზამ, დუნიაზე მკობ-
ნის მკობნს რა გამოიღვეს!..

ჰოდა, სარეკლამო აფიშების მომ-
ხადება სწორედ მიშა ბიჭიკაშვილი
დააუღლეს და არა სხვას. ამდენი თეთ-
რი ქალაღი მიშას არასოდეს ენახა.
სქელი, თეთრი ქალაღის მორგებები
მუშათა კლუბში რომ შეათრია. სული
მოითქვა. გოძელ მაგიდაზე გაშალა.
კლუბებში რომ არ აკეცილოყო. მძიმე
ქვები დაუღაგა და საქმეს შეუდგა.
ორი დღე გულმოდგინედ მუშაობდა.
თხუთმეტი სარეკლამო აფიშა მზად
იყო. ზოგზე საყვირიანი ბიჭი ეხატა,
ზოგზე მედოლე, ზოგზე სულაც ათა-
ფერი, მარტო ლოზუნგები: „სპარტა-
კლო. შენ ახალი ცხოვრების მშენე-
ბელი ხარ!“ ანდა კიდევ: „სპარტაკი“
იწყებს სიცოცხლეს. ფართო გზა მო-
მავალ თაობას!“ ლოზუნგების შედ-
გენაზე მთელი შტაბი მუშაობდა. ათ-
ასჯერ აწონიდნენ, დაწონიდნენ და
მხოლოდ ამის შემდეგ მოდიოდნენ
მხატვართან. მერე ეს სარეკლამო
აფიშები ბეჭებმა დათრიეს და იმ
უბანს მოედვენ — ყველაზე თვალ-
საჩინო ადგილებზე გამოაქრეს.

კოლექტივის პირველი შეკრება დიდ
ზვიმად იქცა. მუშათა კლუბის სპარტა-
კლების გარდასხვაც უამრავი მოაწყ-
და. დარბაზის სავარძელზე კედლების
გასწორვ ერთმანეთის პირდაპირ და-
ეწყო ექვსი პატრული (რგოლი), სამი
გოგონებისა, სამიც — ბიჭების.

გოგონების პატრულებს სათავეში ანა
ზენტეკი უდგა. მათ პირდაპირ იდგ-
ნენ გიორგი კეცაძე, ანდრო ბარსე-
გოვი, გიორგი ეგნატაშვილი, ვასო
ბაგიშვილი, საშა შმილოვი და სხვე-
ბი. უცებ დარბაზში საყვირის საზე-
მო ხმა გაისმა. მას დოლის გაბმული
ბუბუნი აპყვა. მერე ვაშას შეძახილმა
ტალღასავით გადაიარა და მაშინვე
ამარისებული სიჩუმე ჩამოწვა. ვაჟე-
ბის მწყობრს ერთი გამხდარი ახალ-
გაზრდა გამოეყო. ცხვირის კენხე
ვერცხლისფერი სათვალე გაისწორა
და სახელდახელო ტრიბუნასთან
დადგა.

— სპარტაკელებო, გილოცავთ და-
ბადების დღეს! დღეს სათავე გაეჭრა
დიდ მოძრაობას საქართველოს ბავ-
შეთა ცხოვრებაში. თქვენს წინაშე
სერიოზული ამოცანებია. ეჭვი არ
გვეპარება, რომ ჩვენი იმედი და მო-
მავალი — ბავშვები თავს გართმე-
ვენ ამ ამოცანებს.

გამხდარი კაცი ლაპარაკობდა დი-
დი პათოსითა და შთაფონებით. მისი
ხმა სასიამოვნოდ ყლერდა და ყველას
გულში სითბო და რწმენა მიჰქონდა.

მის შემდეგ სხვებმაც ილაპარაკენ.
სპარტაკელები მთელი ყურადღებით
უსმენდნენ უფროსებს და ემზადებო-
დნენ დიდი საქმეების სტარტისათვის.

მინაწერი: ყენია მიქაძე არხვინად
მოაბიჯებდა. ერთბაშად წინ ერთი
ჩაუტყუნებელი ბიჭი დაუდგა და
ქვემოდან დაბლევით ახედა.

— შენ ხარ. აეთო? აქ რას აკე-
თებ?

— შენ გელოდებოდი.

— მე?! — გაიკვირვა ყენიამ. — მე
რისთვის მელოდები. რაშია საქმე?

— ჩვენც გვიხდა თქვენთან ჩავე-
წეროთ.

ყენიამ გაიღიმა, მერე დოინჯი შე-
მოიწყო და ბიჭი აათვალეირ-ჩაათვა-
ლოერა. — მერე მამაშენი?

— მამაჩემს არ უნდა გვეცხვო-
ნოთ. ჩვენ ყველას გვინდა ჩავეწეროთ
„სპარტაკში“, მეც, ჩემს დასა და ძმე-
ბსაც, ბიძაშვილებსაც. უარს ნუ გვე-
ტყვი, რასაც დაგვავალებთ, ყველა-
ფერს შევასრულებთ.

— ჰოო?
— რასაკვირველია! სიტყვა სიტ-
ყვაა.

ყენია გასწორდა, სერიოზული სახე
მიიღო.

— ასეც ვიცოდი.

— რა იცოდი? — ჰკითხა ბიჭმა.

— ვიცოდი, რომ ბოლოს და ბო-
ლოს ჩვენთან მოხვიდოდით.

— ახლა რა ვქნათ? — ბიჭი გამომ-
ცდელად მისჩერებოდა ყენიას და გა-
ნაჩენს მოუთმენლად ელოდა.

— რა უნდა ვქნათ. უნდა მიგე-
ლოთ, აბა ხელს ხომ არ გკრავთ.

— ყველას მიგვიღებთ?

— მეტი რა გზაა, ყველა უნდა მი-
გილოთ.

ავთოს სახე გაეხსნა, ყენიას კეთი-
ლი ღიმილით ახედა.

— აბა, წავალ ახლა და ჩვენებს
ვეტყვი. მელოდებიან.

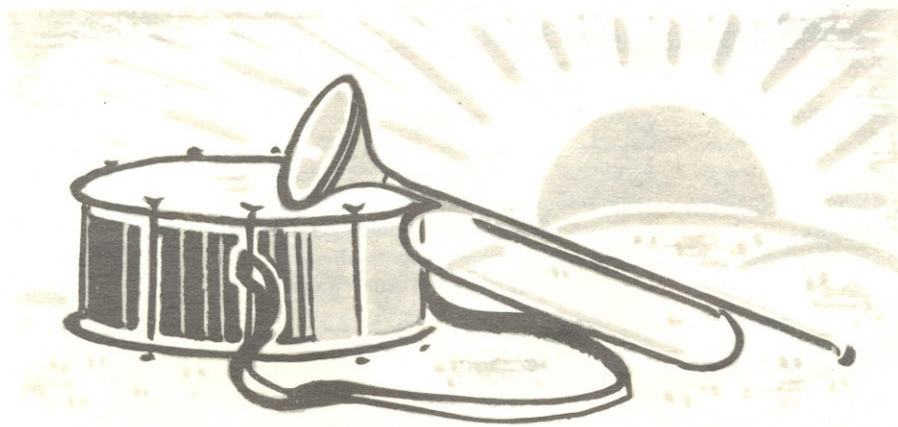
— წადი, სადამოს კლუბში მოდი.თ.
ჩვენი კლუბი ხომ იცი, სადაცაა?

— ვიცი, არხვინად იყავი, — სიცი-
ლით თქვა ავთომ, მერე ხელები დაი-
ორთქლა. მუჭად შეერა და ქუჩა სირ-
ბილით გადაჭრა.

ყენია ერთხანს კიდევ იდგა ქუჩაში.
დოინჯი შემოეწყო, თვალები ოდნავ
მოეჭუტა და სახეგაბადრული მისჩე-
რებოდა. თუ როგორ გარბოდა ქუჩა-
ში ჩამრგვალებული ბიჭი.

შუადღე იყო. გვიანი შემოდგომის
უღონო მზე თავზე ადგა ქალაქს და
თხელი ღრუბლების ზეწრიდან კრა-
ქივით ბეუტავდა.

საქართველოს პიონერია სტარტზე
დგებოდა.

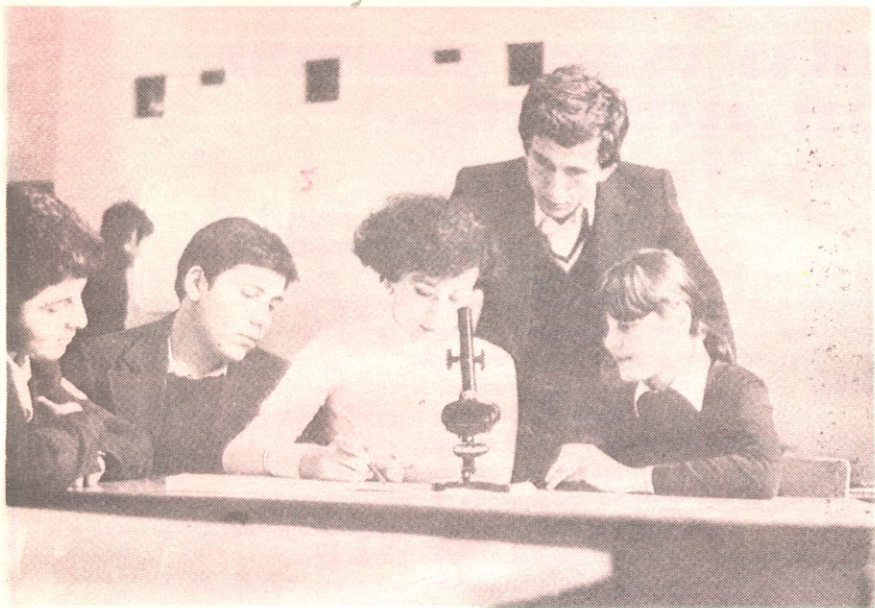

სიყვარული კინაღა ლურჯ ჭურჭლში სურსას მსოფლიო...

მ ა ლ ჯ ა უ რ ა რ ხ ი ძ ე

აენთებიან მზის ფერები ცისფერ ეკრანზე
და ლურჯ ბურუსში ცურავს მსოფლიო...
მინა ჩურჩულებს ჩიტის ენაზე
და ჩიტის ენა იცის სოფიომ!
იცის, — უდაბნოს ყვითელი სილით
თვლემენ ქვეყნელში ჩაძირული ოაზისები,
იქ არც კაცის ხმა.
და არც ქარის სტვენა არ ისმის;
იქ უმოძრაოდ
ნაცრისფერი წვანან ნისლები...
იცის, — ზაფხულში იფოთლება
ცა უხვი ფერთ,
იცის, — ზამთარში რომ აკლიათ
ჩიტებს საკენკი.
იცის, — სამყარო
რა იდუმალ ენაზეც მღერის,
როცა ბზის დამწვარ რტოებს სუნი
ასდის საკმევლის...
იცის, — ჯუნგლებში საშიშარი ნადირი დაძრწის,
იცის, — მარტორქას
საშინელი რომ აღრჩობს გველი,
იცის, — უნაზეს მთის ყვავილებს მანანა აწვიმს,
იცის, —
უკულმართს
უკულმართად
დალუპვა ელის...
მაგრამ არ იცის, —
საფანტს რატომ აყრიან ბავშვებს;
არ იცის, —
ბუდეს რად უნგრევენ პატარა ჩიტებს;
არ იცის, —
სარჩოს რად ართმევენ დამშეულ ბავშვებს,
რომელთა ცრემლებს
ჭერდაბალი ქოხი ვერ იტევს...
არ იცის, — ტყვიას რატომ ეგვრიან
თავისუფლებას და ძლიერ ლომებს,
ან წითელ დროშებს
თავს რად ესხმიან,
მწვანე ბალახის სინათლეს გამობენ.
არ იცის, —
ჭვარტლის სუნი სიდან მოაქვს
ცხელ ქარებს,
ან რად არბევენ
მშვიდ ქალაქებს და კეთილ სოფლებს,
და მსხვილ თვალეებზე
პანანინა ხელებს იფარებს,
როცა ქუჩაში დემონსტრანტებს უშენენ თოფებს.
ტირის შემკრთალი და მუხლებზე ეხვევა დედას,
არ უნდა ნახოს,
როგორ კვდება თოვლში დაჭრილი...
და მის თვალეებზე უნაზესი დაცურავს სევდა, —
ცისფერ ეკრანზე
ცეცხლით დადის ომის აჩრდილი!..
ცისფერ ეკრანზე ლურჯი ზღვებით, მწვანე ბალახით,
ხელისგულივით მოჩანს მსოფლიო!

ვის აქვს უფლება კაცის სისხლით
ზილოს ტალახი
და არაფერი ჰკითხოს სოფიოს?!
ეხვევა დედას თბილ მუხლებზე
და სახეს მალავს,
რომ არ უყუროს,
როგორ არბევს ხალხს ომის ცეცხლი.
როგორ ედება თოფის კვამლი
დამლუპველ რკალად
ლამაზ ყვავილებს
ულმობელი მტარვალის ხელით...
ტირის და მისი ნაზი ხმის ექო,
ვგრძნობ, გრიგალივით ედება ხმელეთს.
და ვფიქრობ ჩემთვის,
ნუთუ ისევ არესი მეფობს
და უბადრუკი სისხლით იბანს
სისხლიან ხელებს.
არა, არ არის მეორე ძალა,
დასძლიოს ძალა კეთილი ხალხის,
ბავშვებს და ჩიტებს
ცაში ფრენას ვინ აუკრძალავს.
თავისუფლების მტკიცეა სახლი!
ვის აქვს უფლება,
არ უსმინოს ახლა სოფიოს,
მილიარდობით მის მხარეზე დგანან ბავშვები,
ბავშვების ბედზე გონიერი ფიქრობს მსოფლიო.
ნუ ემუქრებით
ბავშვებს ცეცხლით, ნურცა დამშევიტ...
დაუშვით ფსკერზე შხამით სავსე კრეისერები.
ბავშვებს არ უყვართ ძაძა და თალხი.
მწვანელოვანი
რომ ამკობდეს ხმელეთს სერები.
მაღალ სერებზე სათნოების აღმართეთ სახლი.
ცოდვაა,
ბავშვებს დაუშინოთ წყალბადის ბომბი,
ცოდვაა.
მინდვრად დაუკარგოთ ჩიტებს საკენკი,
ცოდვაა.
კაცის და მადლის გამოებით
გასწიროთ მინა,
ბავშვის წმინდა ტერფით ნაჯეკნი...
ცოდვაა, ქვებზე შემოქმედის ცრემლით ნატვიფრი,
ზღვებმა წალეკოს ვაზის ფოთლის ორნამენტები,
მშვენიერებას აღარ ქმნიდეს ხელი ნატიფი
დიდ ქალაქებში არ დაფრენდეს გუნდი მტრედების.
დაუშვით ფსკერზე დენტით სავსე კრეისერები!
ვის აქვს უფლება.
არ უსმინოს გულისტქმას ხალხის,
მწვანელოვანი რომ ამკობდეს ხმელეთს სერები,
მაღალ სერებზე ერთა ძმობის აღმართეთ სახლი.

ცისფერ ეკრანზე უსასრულო მოჩანს მსოფლიო.
ცისფერ ეკრანზე უთვალავი მღერის ფერები,
ცისფერ ეკრანზე ყოველივეს ხედავს სოფიო.
გვერდით ვუზივარ, ვკოცნი ხშირად და ვეფერები...

მეცნიერებათა

ბიენსიონი

ნიკო პალიანი

ყოფილხართ როდისმე ზოობარკში? ჩაგიხედავთ დიდი, ყვითელი ლომის ნაღვლიან თვლებში? შეგიგრძენიათ მისი თავისუფლების მოტრფიალი, უცნაური სული? და, საერთოდაც: იცით, როგორ გამოხატავს სიხარულსა და ჭმუნვას, თავგანწირვასა და შვილისადმი სიყვარულს თითოეული სულიერი?!

მაგრამ ეს ყველაფერი რომ შეიგრძნო, მარტო ცხოველების სიყვარული არ კმარა, უნდა კიდევ გესმოდეს მათი, უნდა ერკვეოდე მათი ხასიათის, მათი ბუნების თავისებურებებში. უნდა იყო კარგი ზოოლოგი და: უპირველეს ყოვლისა, ძალიან კარგი ადამიანი.

გასულ წელს თბილისის ზოოლოგიური პარკის თანამშრომლებმა ვეფხვის პატარა ბოკვერი მოიყვანეს სკოლაში. ისეთი ლამაზი იყო, ისეთი გაკვირვებული... იმის ნახვას არაფერი სჯობდა. კისერზე თოკამობმულმა დინჯად, ღირსებით დაიარა სკოლის ჭერმაღალი დერეფნები, საკ-

ლასო ოთახებშიც წესხედა, სასკოლო „კულისებშიც“ — კაბინეტ-ლაბორატორიებში.

ერთი წუთით წარმოიდგინეთ, როგორ გაიოცებდა ეს მშვენიერი ბოკვერი, სკოლის ბიოლოგიის კაბინეტშიც რომ შეეხედა და მისი „ბინადრებისათვის“ — ნარგვარი ცხოველებისა და ფრინველებისათვის თვალი შეევლო.

თბილისის 1-ელ საშუალო სკოლაში მოსწავლეთა საგნობრივ-წრებრივი მუშაობისათვის საოცარი სახელი შეუთრევიათ — გიმნასიონი. დიან, ვერაფერს იტყვი, შესანიშნავი, კარგად მიგნებული სახელწოდებაა.

გიმნასიონს მწიგნობართა და სწავლისმოყვარეთა თავსშესაყარ ადგილს ეძახდნენ ანტიკურ საბერძნეთში.

დედაქალაქის 1-ელ საშუალო სკოლაში ამგვარი თავშესაყარი ადგილის შექმნა კი თბილისის ქართულ გიმნაზიაში დაფუძნებული სიკეთისა და ნიჭიერების გამოძახილიცაა და ძველ ელინთა განთქმული ტრადიციისაც.

დადიხარ სკოლის შენობაში და წარსულის სიახლოვე, XIX საუკუნის დიდ ქართველ მოღვაწეთა ლანდოვებულ გტოვებს. იქნებ, ეს სწორედ ის საკლასო ოთახია, სადაც ყმაწვილი ტატიო ბარათაშვილი თავისი გიმნაზიელი მეგობრებთან ერთად ბჭობდა ხელნაწერს ჟურნალის „ცვეტოვ ტიფლისსკოი გიმნაზიის“ მთორვე ნომრის გამოცემაზე...

ყველაფერს, სანახაობრივად უჩვეულოს და ქვეყნისათვის, მისი მალხონათვის ნიშანდობლივს, ეგზოტიკურს უწოდებენ უცნაოვ ტუთისტებმა. ზვენი აზრით, ამგვარი ეპითეტით 1-ლი საშუალო სკოლის ბიოლოგიის კაბინეტის მოხსენიებაც არ იქნებოდა უმართებულო და ლოგიკას მოკლებული.

თუმცა ჯერ მხოლოდ საშვილდ წელს ითვლის ნორჩ ბიოლოგთა პერიოდული, ფაკულტატიური მეცადინეობის ეს ტრადიცია, რომელსაც საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ფიზიოლოგიის ინსტიტუტის დოცენტი დოდო ბარამიძე უძღვება, მაინც საკმაოდ ბევრ ცნობილ მეცნიერს — ფიზიოლოგს, ზოოლოგს, მედიკოსს უმასპინძლა მან.

ზოოლოგიის ინსტიტუტის მეცნიერი თანამშრომლების — ირინე ქორჭიასა და ირაკლი ელიავას, მუსიკათმცოდნე სოსო ჟორდანიას წაკითხულ ლექციებზე რომ არაფერი ვთქვათ, ნორჩ ბიოლოგებთან თემაზე — „ინფორმაციული ნეგროზები“ ლექცია წააკითხა აკადემიკოსმა მიხეილ ხანანაშვილმა.

ბავშვები ცხოველთა და ფრინველთა სამყაროს მიმართ, ადამიანის მიმართ გაჩენილმა აბსტრაქტულმა ინტერესმა და უბრალო ცნობისმოყვარეობამ კი არ მოიყვანა აქ, არამედ ლფრო მთავარმა — მათ აგებულუბაში, ფიზიოლოგიურ პროცესთა მიმდინარეობასა და ფსიქიოლოგიურ სტრუქტურაში უკეთ გარკვევის, და განა მარტო უკეთ გარკვევის, სამეცნიერო დონეზე შესწავლის სურვილმა; ან, უბრალოდ, სურვილმა, შეხედონ ბუნებასა და მის შვილებს — ყველა სულიერს ნამდვილი მეცნიერ-მკვლევარის, მეცნიერ-ექსპერიმენტატორის თვალთ.

ასეა პირველი გაკვეთილიდან მოყოლებული. ეს გაკვეთილი — პრაქტიკული მეცადინეობა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიოლოგიის ფაკულტეტის ერთ-ერთ ლაბორატორიაში ჩაატარა დოცენტმა ნანა

სიხარულები. გაკვეთილი ქსოვილებს გაცნობას მიეძღვნა. უმრავლესობამ მაშინ ნახა პირველად ცოცხალი ორგანიზმის გაკვეთა — ბაყაყი გაკვეთეს. უცნაურად, დაუჩრებლად რეალურად და გარკვევით მოჩანდა ნერვული და კუნთური ქსოვილები გაკვეთილ ბაყაყში.

სხვა ორგანოთა მუშაობასა და ფუნქციებსაც ამ მეთოდით გაეცნენ. დღესაც წრის მორიგი მეცადინეობა აქვთ ნორჩ ბიოლოგებს. დღესაც ჩვეულებრივ მოვიდნენ. გაკვეთილების შემდეგ — უკვე თავისად მიჩნეულ ადგილებზე დასხდნენ, თავიანთ მეგობრებთან — სტუდენტ-მედიკოსებთან საუბარი დაიწყეს.

კარგა ხანია, რაც რეგულარულად ესწრებიან სკოლის ნორჩ ბიოლოგთა ფაკულტატიურ მეცადინეობებს სტუდენტ-მედიკოსები. გასაკვირი არაა ფერია, წრე ხომ ძირითადად ადამიანის ანატომიითა და ფიზიოლოგიით დაინტერესებულ უფროსკლასელ მოსწავლეებს აერთიანებს და ჭერჭერობით სამედიცინო და ფიზიოლოგიური ანატომიის პროფილით იფარგლება; ამიტომ წრის წევრთა ყველაზე თავგამოდებული მეგობრები თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის ივ. თარხნიშვილის სახელობის სტუდენტთა სამეცნიერო საზოგადოებაში გაერთიანებული სტუდენტები არიან. ხშირად ლექციებსაც კითხულობენ ნორჩ ბიოლოგთათვის, — იმ დღესაც ცნობილი ქართველი ფიზიოლოგის, ივანე თარხნიშვილის ცხოვრება და დამსახურება აღუწერეს; ხშირად მსჯელობის საგნად აქცევენ ბოლმე ექსპერიმენტული კვლევის შედეგებსაც, ერთი სიტყვით, თავიანთ სამუშაო ლაბორატორიებში ახედებენ მოსწავლეებს.

აღბათ დაინტერესდებით და იკითხავთ, რატომ, რა მიზეზითა?.. იმ უბრალო მიზეზით, რომ ეს ყმაწვილები 1-ელ სკოლელ ნორჩ ბიოლოგთა შეფები არიან. ესეც რომ არ იყოს, განა

რა ხანი ამორებთ ამ სტუდენტებს თავიანთ მოწაფეობას — მხოლოდ თხილი-ხუთიოდე წელი. ამიტომ კარგად იციან, თუ რას ნიშნავს მოწაფეობის დროს რომელიმე მეცნიერებით გატაცებული ახალგაზრდისათვის ინტერესის სწორი და დროული მიმართვა; განვითარება და საქირო ცოდნის მიცემა, კვლევის ალღოსა და უნარის გამომუშავება. მათაც ხომ, ზუსტად ასე თუ არა, თითქმის ამგვარად დაიწყეს.

ახლაც დიდი სჯა-ბაააი გამართა საექტო დარბაზში. ის იყო. წრის ხელმძღვანელს, დოცენტ დოდო ბარამიძეს მოსწავლეთათვის საკვლევი თემატყა უნდა გაენაწილებინა, რომ სტუდენტთა სამეცნიერო საზოგადოების საბჭოს თავჯდომარის მოადგილემ, ასპირანტმა გოგი ეეკუამ მოსწავლეებს დამოუკიდებელი ექსპერიმენტებისათვის ინსტიტუტის ვივარიუმი შესთავაზა.

ბიოლოგიის წრის მეცადინეობებზე მოსწავლეთა დასწრების აღრიცხვასაც კი არ ახდენენ, მოსწავლეები აქ თავიანთი სურვილით მოდიან. დასწრებაც თავისუფალია და მხოლოდ ნამდვილი ინტერესის მქონე ბავშვთა გარემოცვის შექმნას გულისხმობს.

— რაღა თქმა უნდა, სამედიცინო და ფიზიოლოგიური ანატომიის სფეროში მუშაობა მაღალი კლასების მოსწავლეებს უფრო ხელეწიფებათ. თუმცა, უმცროსებიც მოდიან — მეოთხე, მეხუთე, მეექვსე, მეშვიდეკლასელებიც. — ამბობს დოდო ბარამიძე. — მათი საყვარელი საგნებია ბოტანიკა და ზოოლოგია. ამიტომ ახლო მომავალში ამ მოსწავლეთათვის ცალკე სექციების შექმნას ვაპირებთ. სექციებს კი, აღბათ. სტუდენტები უხელმძღვანელებენ...

წრის მუშაობის დაწყებამდე გავესაუბრეთ მის რამდენიმე წევრს. მამუკა ვაჭარაძემ — წრეში მუშაობის ჭერ მხოლოდ ორიოდ თვის პრაქტიკა მაქვს და სისხლის მიმოქცევის სის-

ტემით ვარ განსაკუთრებით დაინტერესებული. ნინო გოჯიაშვილი უფრო ზავადი პასუხით შემოიფარგლა და თავისი გატაცება ანატომიით ორიოდ სიტყვით დაგვხვდასიათა.

გიორგი ჭეიშვილი კი უფრო ადამიანის ფსიქოლოგიით დაინტერესებულია.

თემების შერჩევის დროსაც ყურადღება მივაღებეთ ამ მეღვეკლასელებს და რაოდენ სასიამოვნოდ დაგვჩნა. რომ, როდესაც მორიგ თემად „სისხლის მიმოქცევა“ დაასახელეს, მამუკა ვაჭარაძე და ნინო გოჯიაშვილი უწყყმანოდ შეზარდნენ და თემის დამუშავების უფლება ითხოვეს.

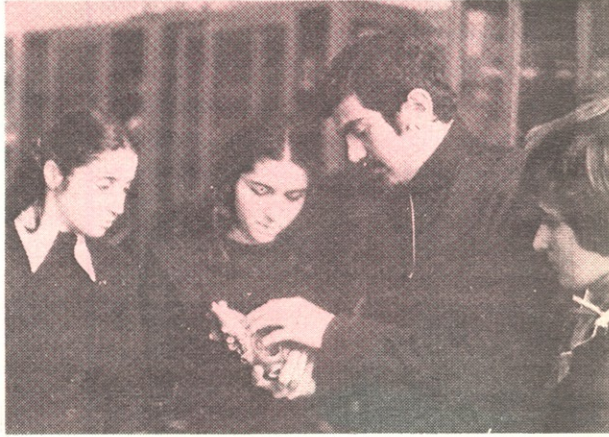
თემები კი მართლაც საინტერესო იყო: „კიბორჩხალას სუნთქვის სისტემა“, „ალკოჰოლის მავნებლობა“ (დაკვირვება ბაყაყის თრობისა და რეფლექსების აღდგენის პროცესებზე). „თილი“, „თითის მოხრის ტესტის მაჩვენებლები გენეალოგიაში“ და სხვ. ეს თემები აღბათ წლეულს, აპრილში, ნორჩ ბიოლოგთა რესაუმულეტურ სამეცნიერო კონფერენციაზე იქნება უფრო სრულყოფილად წარმოდგენილი. ისიც საყურადღებოა, რომ ამ კონფერენციაზე გამარჯვებული ნაშრომების ავტორებს განსაკუთრებული პატივი ელით. პატივი თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის სტუდენტთა სამეცნიერო კონფერენციაში მონაწილეობისა.

გარდა სტუდენტ-მედიკოსებისა და მათი შემოთავაზებული სამეცნიერო-საკვლევი ბაზისა, კიდევ ბევრი სხვა საშუალებაც აქვს თბილისის 1-ელ სკოლაში დაფუძნებულ ნორჩ ბიოლოგთა წრეს — მის განკარგულებაშია თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტისა და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფიზიოლოგიის კათედრების და სისხლის გადასხმისა და ფიზიოლოგიის ინსტიტუტების ლაბორატორიები და ვივარიუმებში მოთავსებული საცდელი ცხოველები. ეს წრეს ფართო არჩევანის მოხდენი-

დაკვირვება ცოდნის ღედაა.

მოსწავლეები წრის სამუშაო გეგმას აცნობენ სტუდენტ რ. შავაშვილთან.

სა და საინტერესო. ღრმა სამეცნიერო-ექსპერიმენტული მუშაობის საშუალებას აძლევს. თუმცა, არც იმის უგულებელყოფა შეიძლება, რომ ნორჩ ბიოლოგთა ამ წრის მუშაობის დონე და ხარისხი უეჭველად ამართლებს ხსენებულ სამეცნიერო ორგანიზაციასა და ნდობას. წრის მუშაობა ბევრად სცდება ბიოლოგიის სასკოლო კურსის ფარგლებს და, უფრო მეტიც, მედიკო-ბიოლოგიური დარგების უახლეს პრობლემატიკას სწვდება.

ფაკულტატიურ მეცადინეობებზე სპეციალური რუბრიკაც აქვთ შემოღებული — „ახალი მეცნიერებანი“. ამ რუბრიკით განსაკუთრებულ სიახლეებს ასათურებენ, იმ სიახლეებს, რომლებიც ჭერჭერობით ცნობილი მეცნიერებისათვისაც კი მხოლოდ აკლევის ობიექტებს წარმოადგენენ. ამგვარია წრის წევრების — მიათეკლასელი მამუკა ლორთქიფანიძისა და დათო წერეთლის კვლევის საგანი — „სისხლის მიმოქცევის თავისებურებანი მიკროცირკულაციის სისტემაში“; ამგვარი იყო წრის ყოფილი წევრის ლევან კობალაძის სამეცნიერო ნაშრომი — „წამალმდგრადობის მოვლენა ბაქტერიებში“, რომელმაც გასული წლის მოსწავლეთა რესპუბლიკურ შემოქმედებით-სამეცნიერო კონფერენციაზე პირველი ხარისხის დიპლომი დაიმსახურა.

ლევანი ახლაც აქტიურად მონაწილეობს წრის მუშაობაში, მაგრამ ამჯერად — როგორც სამედიცინო ინსტიტუტის სტუდენტი; იგი შარშან სამკურნალო ფაკულტეტის პირველი კურსის სტუდენტი გახდა.

ერთი სხვათაგან გამოჩენილი ღვთაება ჰყავდათ ძველ რომაელებს. ამ ღვთაებას ესკულაპუსი ერქვა. იგი სიკეთისა და კეთილშობილების სიმბოლო იყო რომაელთა წარმოსახვაში, რადგან სნეულებათაგან ადამიანების განკურნებისათვის, მათი ჯანმრთელობისათვის იღვწოდა.

ესკულაპუსის მადალნიჭიერება, გონიერება და კეთილშობილება დაგნათლოდეთ, ნორჩო გიმნასიონელე-ბო!..

იტი ეკლესიის ეზოში იჯდა გალავანს მონარღვევ ქვაზე და კუნელის ძირში ახასხასებულ მდელიწვე მოკუნტრუშე კრავს შესცქეროდა.

ბატკანი ჭრელი იყო — თეთრ ქათობზე მოგრძო შავი კობლები ესხა. ბიჭი დიდ სილამაზეს ხედავდა ამ თითქოსდა ჩვეულებრივ სანახაობაში. ხატულა სამოსიანი ბატკანი, მწვანე მდელი. იქვე მომწვანო-მოწითალო კუნელის ბუჩქი და მერე — სივრცე; ლაქვარდოვან სილურჯეში გათქვეფილი, უსასრულობაში ჩაქარგული სივრცე...

ბიჭს არ შეეძლო განცალკევებით დაენახა ესა თუ ის საგანი ან ნივთი, არსება თუ მოვლენა — იგი ბუნების ერთ შტრიხს შიორეს უსადაგებდა. ფერისა და შუქის მონაცვლეობას შეჭხაროდა და დღის განმავლობაში ერთსა და იმავეს სხვადასხვა შეფერილობითა და სილამაზით შემკულს ხედავდა.

ამიტომაც არ იყო მისთვის ბატკანი ჩვეულებრივი ჭრელი არსება, მას..

ბიჭს უცებ სხვა მხარეს გაექცა თვალი — ეკლესიის ღია კარს შიგნით მხრიდან მოადგა მოჩითულკაბიანი გოგონა. გოგონამ შეშინებული მხერა შთავლო მიდამოს და კუნელის ძირში მოკუნტრუშე ბატკანი რომ დაინახა, გაიქცა.

— ჩემო ჭრელა, ჩემო ცუგრუმელა, შეგეშინდა განა? — სიყვარულით ეღურტულებდა გოგონა და არანაკლებ გახარებულსა და ატროკებულ ბატკანს ეღურსებოდა.

ბიჭი მოხიბლული უყურებდა ბატკანსა და გოგონას. მწვანე მოლზე ჩამჯდარი, ვარდებით მოჩითულ კაბაში გამოწყობილი ფერმკრთალი გოგონა და მის მუხლებზე გაწოლილი ჭრელი კრავი ერთი შეხედვით ძალიან ჰგავდნენ ერთმანეთს. ბიჭი ამ მსგავსების დასტურს ეძებდა, საგნიერად მსგავსს, გამოკვეთილს, მაგრამ ამაოდ.

„არა, რაღაცით რო მინცა გვანან!“ — ჭიუტად გააქნია თავი და წამოდგა.

— შენია? — ახლო რომ მივიდა, ჰკითხა.

გოგონა შეკრთა. როგორც იტყობა, ამჟამად ჭრელასა და მის გარდა ქვეყანაზე არავინ არსებობდა.

— ღვთისაა, — სეკდიანად ჩაიჩურჩულა გოგონამ და კრავს ხუჭუჭ ბეწვზე ხელი გადაუსვა. — დამიჩემეს, გინდა-არ გინდა, ჭრელა ლმერთს უნდა შევწიროთო, ისე არ განიკურნებიო. ახლა ალბათ დაკლავენ სა-

ბრალოს, დაკლავენ და შეც მალე მოვკვდები.

გოგონას ცრემლები წასკდა და კრავს ხუჭუჭ ბეწვებში ჩაუკვივდა.

— რად სტირი ნეტა. განა ღვთისადმი შეწირულ ყველა სულდამულს ჰკლავენ! — თქვა ბიჭმა.

— მართლა? — გოგონამ მუჭით ამოიმშრალა ნამტირალევი თვალები.

— მაშა! — დაუმოწმა ბიჭმა. — საღვთო წიგნში სწერია ეგრე.

— იცი, — გახალისდა იმედმოცემული გოგონა, — დღემ მითხრა შეწირულის შინ წამოყვანა არ შეიძლებაო და, რაკი ისეა, როგორც ამბობ, მაშინ შენ გაჩუქებ, ჰა?!

ბიჭმა მხრები აიჩიჩა, იცრუა — „საღვთო წიგნში ასე და ასე სწერიაო“, და ავე!.. ჰო, მაგრამ ის ტყუილი ხომ იმისთვის თქვა, გოგონასათვის სევდა რომ შეემსუბუქებინა.

— არ შეიძლება?

— რა ვიცი, რა! — ახლა ბიჭმა ჩაჰკიდა თავი.

გოგონამ ბატკანი მკერდზე მიიხუტა და ჩაფიქრებული დადგა. ბიჭმა ქვეშ-ქვეშ გახედა.

— აა, მიგზვდი! — წამოძახა უეცრად. — საოცარი არ არის, განა?..

დაბნეული და გაავიკრებელი გოგო ვერაფერს მიხვდა, მაგრამ ბიჭს რომ რაღაც გაუხარდა, ისევე იმედი მიეცა, იქნებ ჩემი ჭრელას გადარჩენის საშუალება რომ ხერხი მოიგონაო, — გაიფიქრა.

— განა რა გიხაროინ? — ჩაეკითხა.

ბიჭმა უთხრა, წელან შენა და შენი კრავი ერთმანეთს მიგამსგავსეთ და დასტურს ვეძებდი, აკი ვიპოვნე — თვალებითა ჰგავხართ ერთმანეთსაო.

— ეგრეა, ეგრე. — დაუმოწმა გოგონამ. — ჩემს სოფელში ბავშვები სულ ამას მეუბნებოდნენ: თეონ, შენს ჭრელასა და შენა სულ ერთნაირი, თაფლისფერი თვალები გაქვთო. ჰო-და... — უცბად ხმა გაეზზარა თეონას.

— იცი, ამას წინათ სიზმარი ვნახე, თეთრწვერა მოხუცი გამომეცხადა ზმანებაში. ისაო, მითხრა, კარვად გაუფრთხილდი ჭრელასაო, თორემ თუ ცუდი რამ შეემთხვა, შენც მოკვდებო. — თეონამ ცრემლი დააყოლა სიტყვის ბოლოს.

ბიჭი ჩაფიქრებული შეჰყურებდა გამხდარსა და ფერმკრთალ გოგონას, ცრემლჩამდგარი თვალებით რომ დასცქეროდა მკერდზე მიხუტებულ ბატკანს.

— სიზმარი სისულელეა, — თქვა შემდეგ. — რამდენ უხეირო რამეს არ ნახავ სიზმრად. მე ხან საღვთო ულ-

მიცემა კი მაინც გაუჭირდა.
— დედამ თქვა, ფერიცვალობას ისევ უნდა ვეწვიოთ ნატსაო, ჰოდა, მაშინ რომ ჩამოვალთ...

— ფიქრი ნუ გაქვს, აი, ნახავ! — ფიცივით თქვა ნიკამ. გრძობამორეულს გაუჭირდა ცრემლის დამალვა. მას ჯერ კიდევ ის აზრი არ ასვენებდა, გოგონამ სიზმრისეული მოხუცის ნათქვამი რომ უამბო.

— შენ რაო, სტირი? — გოგონა მიუახლოვდა და ბატკანი გაუწოდა. ბიჭმა თავი გააქნია.

— იქნებ სულაც ვთხოვო მამაჩემს, რო უკან გაგატანონ შენი ჭრელა, — წაიბუტბუტა.

— მერე და ხატს რო ეწყინოს? — ჩაფიქრებით თქვა თეონამ. — არა, არა, შენი ჭირიმე!

ამ სიტყვებით ბატკანი მიაჩეჩა, რომელსაც, როგორც ჩანდა, არ ეთმობოდა პატრონი, ფეხებს ატოკებდა და კიკინებდა.

— ნუ, ნუ, ჩემო პატარავ, შიში ნურაფრისა გაქვს! — გოგონას დაპაღუპით ჩამოსდიოდა ცრემლები.

ბიჭსაც ცოტადა აკლდა აცრემლებას. თავადაც ვერ მიმხვდარიყო, რად მოუწუნდა ეგრერიგად ტირილი, მაგრამ თავის შეკავება ნამდვილად გაუჭირდა.

— მამ ეგრე, წავედი! — წამოიძახა და ეკლესიის ეზო სირბილით გადაიარა.

გოგონამ ცრემლმორეული მხერა გააღვენა ხვატით გათანგულ გზაზე სირბილით მიმავალ ბიჭს, რომელსაც ათრთოლებული ბატკანი მკერდზე მიეკრა.

„ნეტა მოიხედავდეს, ჭრელას დამანახებდეს!“ — სამჯერ გაიმეორა თეონამ და თითქოს ცა გაიხსნა, სიხარულისაგან სუნთქვა შეეკრა: ბიჭი შედგა, მობრუნდა და აფართხალებული ბატკანი მალლა ასწია.

— მშვიდობით! — დაუძახა თეონამ.

— ნახვამდის! — მოესმა პასუხად. ცოტა ხნის შემდეგ დიდ ეზოში ერთი გნისი და უვილ-ხვილი ჰქონდათ ბავშვებს. ისინი ცხვარ-ბატკნის უნახავნი როდი იყვნენ, მაგრამ თეთრ-ჭრელა ბატკანი, მათი აზრით, საოცრებას ახდენდა, იმდენად წარმოუდგენელს, რომ ზოგიერთს დაუჯერებლადაც კი მიაჩნდა.

ამიტომაც იყო, რომ მეორე-მესამე დღეს დიდი ეზო სოფლის ბავშვებს ველარ იტევდა.

— მე, რა, ნიკა, ახლა მე, რა! — იხვეწებოდნენ ბავშვები.

— დაილა, ბიჭო, ბატკანი, პირ-

უტყვია, ჯანა! — ამბობდა ნიკამ. მერე ხერხი მოიგონა: ფეფო და კიდევ ერთი გოგონა შეარჩია, ბავშვები რომ მოგროვდებიან ჭრელას ოინების საცქერლად, თქვენ ორმა ათამაშეთ, თორემ ცოლოა ბატკანი, იბნევა და ბეჩავდებო.

— თანაც ისე გამოვა, როგორც ქალაქის ცირკში. გახსოვთ, შამშე პაპა რომ მოგვიყვანა, ცირკში გაწვრთნილი დათვი ვნახეთ? — დასძინა ნიკამ.

გასართობს დანატრებულ ბავშვებს მოეწონათ „ცირკობანა“. თამაშმა სულ სხვა ელფერი და სილამაზე მიიღო. ჭრელა უკანა ფეხებზე დგებოდა, ყირას გადადიოდა, ერთი ადგილიდან მეორეზე მიჰქონდა ფოთოლი, ბალახის ღერო, ყვავილი. დაწოლას ეტყობდნენ — წვებოდა, ადგომას — დგებოდა. აბა, დაიძინეო, უბრძანებდნენ და, წინ გაშვერილ ფეხებზე დადებდა თავს თუ არა, იმ წამსვე ვითომც ეძინა, მინაბავდა თვალებს.

— კარგა კი გაუწვრთნია იმ გოგოსა, აი! — მოწონებით ჩურჩულებდნენ ბავშვები.

— მამ! — ამბობდა ლიმორეული ნიკა და სითბომოჭარბებული თვალეებით საღდაც შორს იხედებოდა.

ჭრელას წვრთნას კი სამწყესურში აგრძელებდა ბიჭი. გაირეკავდა ნახირს, ავიდოდა მთაზე, ჯერ მიდამოს ცქერით დატკებოდა. შემდეგ კი კრავს ათამაშებდა. ისეც ხდებოდა, ნიკა ძალზე გაერთობოდა ფერთა ჯადოსნური გარდასახვის მხერით, მაშინ ჭრელა არ ასვენებდა, აკიკინებოდა და აბაკუნებოდა, პატარა რქებს ფეხებში ურტყამდა.

— აი, შე კულრაჭავ, შენა! — ეფერებოდა ბიჭი და იწყებოდა წვრთნა. ანცობამი გართულთ ისე წამოადგებოდათ თავზე მეველე, ნიკა ვერც კი ამჩნევდა.

— ბიჭო, ნიკავ! — ჩაახველებდა შამშე პაპა. — რა მოგიხერხო, კაცო, აღარ ვიცი. ჯერ იყო და ფერებსა ვხედავო, აღმა-დაღმა მობორიალე ნისლსა და ღრუბლებს გაჰყურებდი. ახლა კიდევ ე ბატკანი ამოგიჩემებია. ნახავ, რა მწყერსაც დაიჭერ. ერთხელაც იქნება, ნახირი გაგუპარება ყანაში.

— რათა, შამშე პაპა, ჯერ ხომ არაფერი ზარალი მოუყენებია ჩემს ნახირს? — ეტყოდა ბიჭი. — ავე, ჭრელას ხო ხედავ, განა იმ დათვზე ჭკვიანი არ არის, შენ რომ ცირკში გინახავს?

— არი, ბიჭო, არი. მეც მაგას არ ვამბობ? — თავის კანტურით იტყოდა მოხუცი მეველე და თვითონაც დიდხანს უყურებდა ბიჭისა და ბატ-

ქართული ბავშვთა ჟურნალი

ლ ა ნ ი თ ა ს კ უ რ ა ნ ა

მხატვარი
ზურაბ მამარიაშვილი

მ ო თ ხ რ ო ჯ ა

რანში ვიჩხებები, ხანაც... ნუ გეშინია, თანაც ჭრელას არ დავაკვლევივინებ, მღვდელი მამაჩემი.

— მართლა?! — შესძახა გოგონამ.

— შენი ჭირიმე!

ბიჭი ეკლესიისკენ წავიდა. მამამისი წირვას მორჩენილიყო და თეონას მშობლებს ესაუბრებოდა. ბიჭი მოკრძალებით მიეახლა და რალაც ჩასჩურჩულა. მამა მოთმინებით უსმენდა სხვისი ტკივილით გულაჩუყებულ შვილს.

— კარგი, ნიკავ, წადი და დაამშვიდე; — თქვა მოძღვარმა ბოლოს. — შენცა, კაცო, ცოტა გამაგრდი! — დასძინა.

ნიკა შურდულივით გამოვარდა გარეთ. თეონა და ჭრელა ისევ ისე ჩახუტებულები ისხდნენ კუხელის ძირში. ნიკა რომ გამოჩნდა, იმედიანი თვალეები შეაგება.

— ეგრეო, რაკი გჩუქნის, მოუარეო! — თქვა ნიკამ.

— ეს ისეთი ჭკვიანი და ცუგრუბელაა...

ქ. ნარსის ნახ. ნამ.
ს. ს. ხაჩილაშვილი
ქ. ნარსის ნახ. ნამ.
ს. ს. ხაჩილაშვილი

კნის თამაშს. მერე ისევ გააქნევდა თავს: ეს ბიჭი რაღაც სხვაგვარი თვალისა და გემისა არის, თუკი რამეს შეტყობა მაქვსო. — გაიფიქრებდა.

სალამობით ახალ თვალსეირს უცქერდნენ ბავშვები.

— ჭრელავ, შენი გულისა, აბა ერთი ეს ბარათი მაყვალას მთავრი! — ეტყოდა ფეფო და ლობიოს ხასხასა ფოთოლს ჩაუღებდა პირში.

ჭრელა კუნტრუმ-კუნტრუმით მიარბენინებდა მაყვალასთან ფოთოლს. მაყვალა დიდი ამბით ჩამოართმევდა „ბარათს“ და ვითომც კითხულობდა, თვალებთან მიიტანდა. იდგა ჭრელა ყელმოღერებით, ხან „კითხვით“ გაართულ მაყვალას შესცქეროდა, ხან ჭივლებულ ბავშვებს.

— აჰა, ჩემო კუდრაჰა ჭრელავ, — მაყვალა ლობიოს ფოთოლს ისევ პირში უღებდა. — მიირთვი, სანამ პასუხს მოგიმზადებ ფეფოსთვის მისართმევად. — და ჭრელაც ნება-ნება ატყბარუნებდა „ბარათს“, პატარა თავს აცანცარებდა და ფრუტუნებდა; ამასობაში ლობიოს ფოთოლიც შემოეჭმეოდა. ბავშვები სიცილით იკლებდნენ იქაურობას. ტაშს სცემდნენ, ქუდებს მალა ისროდნენ.

— შენი გულისა, ჰა, შენი ჭირიმე! — გაიძახოდნენ.

— ნახეთ, თუ თქვენზე უმალ წერაკითხვაც არ ისწავლოს, — იცინოდა ნიკა. — ცოტა დააცადეთ, გაიზარდოს კიდევ.

— ისწავლის კიდევ, ისწავლის! — უხაროდან ბავშვებს.

ერთ საღამოს, როცა ბავშვები კვლავ შეიყარნენ დიდ ეზოში ჭრელას ოინების საყურებლად. ჭრელასთან მათ ფეფო მიუკება და თვალცრემლიანმა ამცნო: ჭრელა მომკვდარიყო.

— სამწყესურიდან ხელში ატატებული ჩამოიყვანა ნიკამ, — ყვებოდა ფეფო. — წუთის წინ კუნტრუმებდა და ანცობდაო, გვითხრა, მერე თურმე ერთბაშად დატრუვებულა, დაბზრილებულა, მოყოლია ფეხების ბაჯუნს და წაქცეულა. იქნებ მოუხდესო, რაღაც-რაღაცეები დააღვეინა დედამ; კატო ბებიაც მოიყვანეთ. შეულოცა, მაგრამ... — ხელები გაასავსავა გოგომ, — არაფერმა უშველა, სულ მაგისი ბრალია, — ხმას დაუწია ფეფომ და სახლისკენ გაიხედა.

— ხო იცით, გადაყოლილია აწეწილდაწეწილი ღრუბლების ცქერას. ჰოდა, ცუდი რამ ბალახი თუ შეჭამა უმეტესაყოფოდ მიტოვებულმა ჭრელამ. ასე იქნებოდაო, დედა ამბობს. ეჰ...

— საწყალი ჭრელა, როგორი ჭკვიანი იყო! — თითქმის ერთბაშად წამოიძახეს ბავშვებმა.

— ნიკაც ცოდოა, იმას ყველაზე ძლიერ უყვარდა ჭრელა, — ძმისადმი წელან ნათქვამი საყვედურის გასაბათილებლად თქვა ფეფომ.

— ჰო, მამა, — დაეთანხმნენ ბავშვები. — ნიკაც ცოდოა.

ნიკა ამ დროს აივანზე იდგა და მამის შეგონებას ისმენდა:

— გეყოფა, შვილო, განა ადამიანის სული ედგა, რომ დასტირი, საღვთო იყო და ჭეროვნადაც გადაეგო. ეგრეა, შვილო, წესი. დამშვიდდი.

— აკი იმ გოგოს ზმანება უნახავს-მეთქი.

— ბატკნის პატრონსა?

— ჰო, იმას.

— იმასა, შვილო, არაფერი არ მოუვა. ვუთხარი მე იმის მამას, რომ გოგოს მთის ჰაერი მოუხდებდა. ამ ზაფხულს ვურჩიე გომბორზე აეყვანა. ნახავ, როგორი გამოჯანსაღებული დაბრუნდება, აკი ფერიცვალობას ისევ უნდა ჩამოვიდნენ.

მამის სიტყვებით დაიმედებული ნიკა მაინც ორთა გუნებას იყო, გოგოს ნამდვილად მოუხდებოდა მთის ჰაერი, მაგრამ ჭრელას სიკვდილს რომ გაიგებს?..

სამწყესურში განმარტობით მყოფ ნიკას ერთი წამით არ სტოვებდა ჭრელასა და იმ ფერმკრთალ გოგონაზე ფიქრი, ძალიან. ძალიან რომ ჰგავდნენ ერთმანეთს თვალეებით. მანამდე თუ ცასა და მიწას შეჭხაროდა

და თვალის აფსოტებადმდე უღელმთიანდვრების, ჩამუქებული მთების, გორაკებზე აზიდული ნისლისა და მწვანედ მოხასხასე მდელოების მზერიტყებებოდა. ახლა საათობით თავჩაქინდრული იჯდა გონებადაძაბული — იქნებ რაიმე სახიდებელი გამოვნახოდა ფერიცვალობაზე ჩამოსულ თეონას როგორმე უმტკივნეულოდ ვამცნო ჭრელას სიკვდილიო.

იჯდა ნაღვლიან ფიქრებთან განმარტობებული ნიკა ხის ძირში, იჯდა და ერთბაშად დაუჯერებელი რამ იხილა: ჯერ კუნელის ბუჩქი გამოჩნდა, შემდეგ ხასხასა მდელო და, როცა ფერები თავ-თავიანთ ადგილებზე მოთაქსდნენ, თითქოს უხილავმა ხელმა დაეჯარდიდან ჩამოსვა კუნელის ძირში ჭრელა. ბიჭი გვიან მიხვდა, რომ ყველაფერ ამას თვალდახუჭული ხედავდა.

მეორე დღეს ბიჭმა საგზლიან აბგას კარგად გაშალაშინებული ცაცხვის ფიცროს გადანაჭერი და წაბლის ნახშირი გამოაყოლა. ჯერ კარგად არ იცოდა, რა უნდა გაეკეთებინა, მაგრამ ასეთი თადარიგი მაინც სიამოვნებდა. იქ, სამწყესურში განმარტობულმა, ნახშირით პირველი ხაზები რომ გაავლო ცაცხვის თეთრ ფიცარზე, მაშინდა მიხვდა გულის საწადელს.

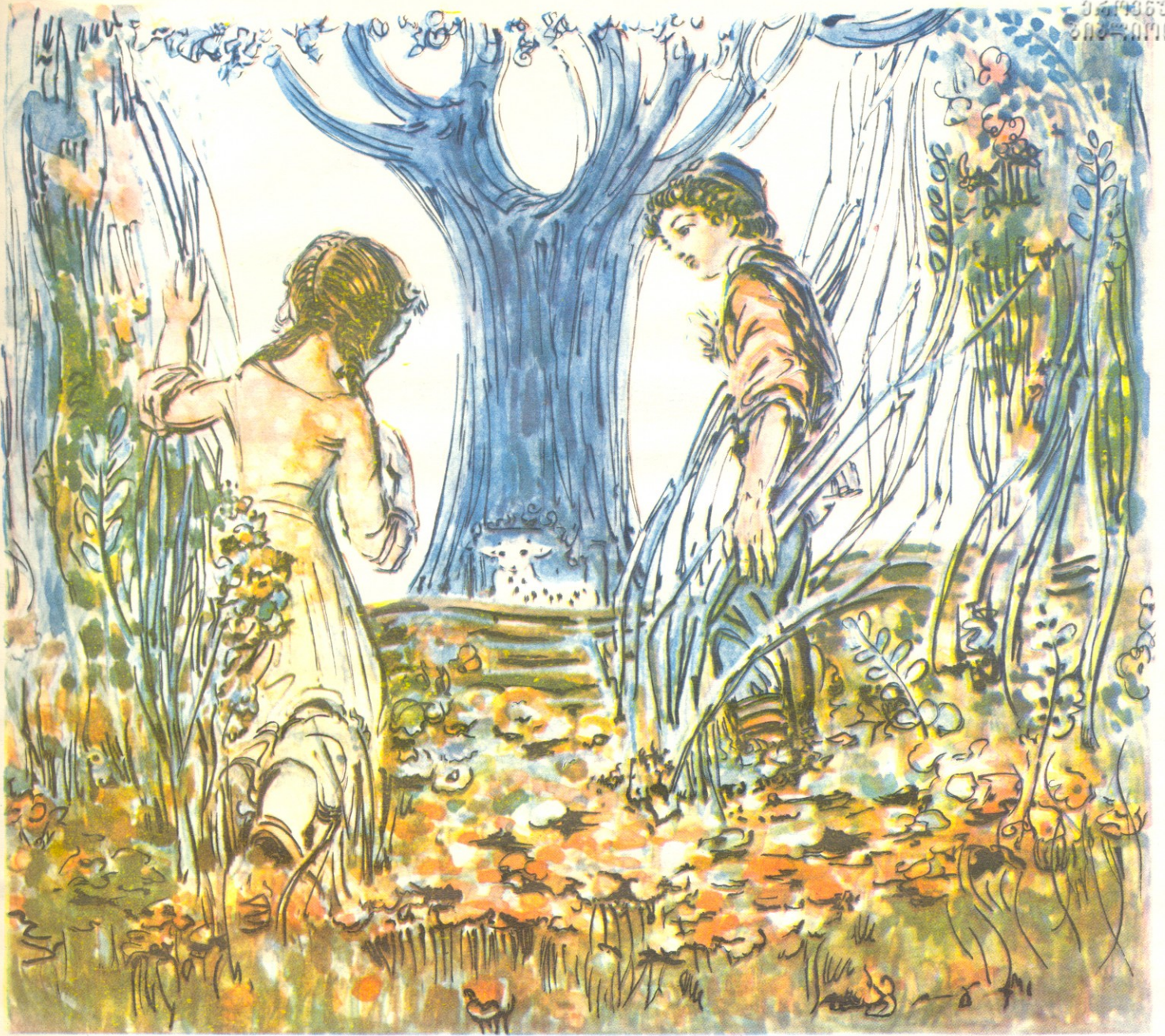
მთელი თვე წვალობდა ნიკა, ნაყავდა ბალახებს, ურევდა მათ წვეწვინს ერთმანეთში, უსვამდა იმ ნარევეში აზოვლებულ ინდაურის ფრთას ცაცხვის ფიცარს, არჩევდა ფერებს, უსადაგებდა და ახამებდა ერთს მეორესთან და ზანდაზან ისე გაერთობოდა, საძოვარზე მიშვებული პირუტყვი კი არა, საგზლიანი აბგაც ავიწყლებოდა. ფიცარი უკვე აღარ იყო თეთრი და უსახო. ჯერ კუნელი გაჩნდა ზედ, მერე — ხასხასა მდელო, თვის თავზე კი ჭრელაც დაიმორჩილა და დააყენა კუნელის ძირში. კვირაზე მეტი უცქირა და უკირკიტა პირველ ნახელავს. მოსწონდა და არც მოსწონდა უცადი ხელით შესრულებული პირმშო.

— უნდა ვხატო! — ხმამალა დასცდა ბიჭს გულის ძახილი და მისი ხმა ფიცივით გაისმა ჩამწყვანებულ, ჩამუქებულ სივრცეში.

მინდვრიდან დაბრუნებული ნიკა სულ სხვა ბიჭი გახდა. თითქოს ხელის ერთი აქნევით გაუფრინდა წინანდელი მხიარულება, ერთთავად დადინჯდა. ეს გადასხვაფერება ყველაზე ადრე დედამ შეამჩნია და ნიკამაც არ დაუმალა დედას, გაუმხილა საიდუმლო.

— ი გოგო რო ჩამოვა ფერიცვალობას და ბატკანს ვერ ნახავს, ვინ იცის, როგორ ეწყინება! განა შენს მო-

ყოლილ ზღაპრებში ცოტაა, რო ადამიანი მწუხარებას და დარდს გადაჰყოლია? იმ გოგოს კიდევ ისეთი გაცრეცილი სახე აქვს და ისეთი გამხდარია, დარდს ვერ გაუძლებს. ცოტა როდი ვიფიქრე, რით ვუშველო-მეთქი. ჰოდა, აი, ეს ხერხი გამოვანახე, ვინძლო დავაჯერო.

დედამ გულში ჩაიკრა შვილი, თვალები დაუკოცნა, აკი ვიცი, ცოდვამაღლიანი რომ მეზრდებიო.

ნიკამ უფრო წვრილად გააცნო საიდუმლო, ნახატიც აჩვენა, ისიც უთხრა, პირველი ნახელავი არ მომწონს, უკეთესი უნდა დავხატოო.

— ჰო, შვილო, ჰო, დედა გენაცვალოს. ადამიანი რო გულისგულში ატარებს სასიკეთო საქმეს და ასე

ძლიერ მოინდომებს, არ შეიძლება საწყადელი არ აუხდეს.

ნიკა ახალ-ახალ ფერებს ქმნიდა ყვავილთა წვეწვანსაგან, ხელიც უფრო მტკიცედ იჭერდა ფუნჯად შეკრულ ფრთებს. დედის რჩევით, ფიცრის მაგაერ სელის თეთრი ტილო გადაჰკიმა გოზზე და იმაზე ხატავდა. ერთი რამეც დასჩემდა ბიჭს: ხომ ეჩქარებოდა და ეშურებოდა ახალი სურათის შექმნას, მაგრამ ხანდახან ისე გავიღოდა დღე, ფუნჯს ხელსაც კი არ ახლებდა. თუ ფერი არ ემორჩილებოდა, თვალთა და გუმანით ვერ ხედავდა იმ საოცნებო და საჭირო ფერს, სადღაც რომ მიმალულიყო და სულს უფორიაქებდა, ისე ხაზის გასმაც არ სურდა. მერე ერთბაშად აეხილებოდა თვალი,

ფუნჯის მოსმამდე დაინახავდა ყველა წერტილს, ყველა ხაზს და იწყებდა ხატვას. აი, ამ ყოფაში მოადგა კარს ფერიცვალობის დღე კრიტიკობელების გაუთავებელი გადაძახილთა და ეაზის მტევნებში ჩაღვრილი ქარვით.

ეკლესიის ეზო და შემოგარენი ხალხით სავსე დაუხვდა ნიკას. დედაბუდიანად აყრილიყო ღმერთისა და ხატის მადედრებელი ერი. წირვა-ლოცვა მიღებულთ ღვთისაგან ნაბოძები ჭირნახული იქვე გაეშალათ, გალავნის ძირში. ზოგი ოჯახის წევრებთან ერთად უჯდა სუფრას, სხვები კიდევ გაერთიანებულიყვნენ და ისე მხიარულობდნენ. ნიკა თვალგაფაციცებით დაეძებდა ჭრელჩითა კაბაში გამოწყობილ ფერმკრთალ გოგონას. ჩაა-

ა. მსხრომსკი

ომის მეოთხე წელი იწყებოდა. ფრონტი სულ უფრო და უფრო მიიწეოდა დასავლეთისაკენ. იქით, საიდანაც დაატყდა ჩვენს ქვეყანას. ფაშისტები უკან იხევდნენ.

ჩვენს ჯარებს რომ სწრაფი და შეუფერხებელი წინსვლის საშუალება მისცემოდათ, წინ მესანგრეები მიდიოდნენ. „შემოწმებულია — ნაღმი არ არის!“ — რამდენჯერ ამოუსუნთქავთ შვებით შემოძვრებს ამ უბრალო წარწერის წაკითხვისას! ყურადღებით ადევნებდნენ თვალს მას საბრძოლო მანქანების მძღოლებიც, რადგან გერმანელები გზებზე უამრავ ემშაყურ ხაფანგებს აწყობდნენ. ისინი ცდილობდნენ მოეტყუებინათ ნაღმსაძებნების მაგნიტური „ყნოსვა“ და ტოლს ხის ყუთებით 30-50 სანტიმეტრის სიღრმეზე აწყობდნენ. ზოგჯერ კი უფრო ღრმადაც ფლავდნენ მიწაში, გზის ყველაზე უფრო დატვირთულ მონაკვეთზე.

აქ ადამიანებს მხარში ისევ მათი ოთხფეხა მეგობრები — ძაღლები ამოუდგნენ. სპეციალურად გაწვრთნილი ძაღლები შესანიშნავად გრძნობენ ტოლის სუნს მიწაზეც და მიწაშიაც. ადამიანს ისღა დარჩენოდა, ნაღმი ამოეთხარა და საჭიროებისდა მიხედვით ან აეფეთქებინა, ან განემუხტა.

განაღმვის ეს მარტივი ტექნოლოგია, რა თქმა უნდა, მოწინააღმდეგისთვისაც ცნობილი იყო: ამიტომ იგი ცდილობდა ეს „სათაშაშოები“ უფრო ღრმად დაემალა. გაუჭირდათ

როდ, ასეთი ძაღლი ათეულში კი არა, მთელ ბატალიონში არ ჰყავდათ.

...კლიმენკო წინ მიძვავალ პოგოდინს უყურებდა და თავიდან ვერ მოეშორებინა ავი ფიქრი, ვაითუ საბედისწერო შეცდომა დაუშვასო. პოგოდინს მარცხენა ხელში კარაბი-

ულობით კილომეტრით უყურებდა. როდი ირწმუნეს, რომ სიჩუმესა და მოჩვენებით უეცარი ელობას არ უნდა ენდო. პოგოდინმა ხაიდასთან ერთად ფრონტიდან შემოუარა შენობას. თითქოს სეკუნა არაფერი ჩანდა.

უცებ შჩაპუნა წვიმა წამოვიდა. — აბა, ბიჭებო, ადექით! — უბრალოდ ეკლიმენკომ მესანგრეებს. მებრძოლები ქობისკენ გაემართნენ.

პოგოდინი და ნაიდა უკვე კართან იდგნენ. ნაგაზმა სადავე დაქაჩა და ვალები ავად დაკვესა. პოგოდინი მიხვდა, რომ შიგნით ვიღაც იმალება, ფეხი ღონივრად ჰკრა კარს და იარაღი შემართა. ნაიდა ხმაშლილი ყეფით შევარდა ღია კარში. მაშინვე გაისმა ძაღლის წკმუტუნის „აა უბედურებაა!“ — გაუელვა ეფრეიტორს. — თითქოს ნაიდას ხმა არ უნდა იყოს!“ მართლაც, ქობიდან ტყვიასავით გამოვარდა გაბურძენილი წითური ძაღლი. ნაიდა მიჰყვა, მაგრამ მალე უკან გამობრუნდა. პოგოდინმა ზღურბლს გადააბიჯა.

დილით გამოირკვა, რომ ძაღლი, რომლის გამოც ასეთი აურზაური ატყდა, არსადაც არ გაქცეულიყო და ღამე იქვე ფარდულში გაეთენებინა. გაბურძენილი და საშინლად გამხდარი წითური ძაღლი უნდობლად და, ამავე დროს, სევდიანად უყურებდა ადამიანებს, ჩანდა, ადამიანის ალერსს დანატრული იყო. „თითქოს ეზოს ძაღლი უნდა იყოს“, — გაიფიქრა პოგოდინმა.

ოსოვიკიმის სამოსამსახურო ძაღლების კლუბში მუშაობის გამოცდილებით მან იცოდა, რომ არასასამსახურო ჯიშის ბევრი ნაგაზი, რომლებიც ძაღლური იერარქიის რომელიღაც უდაბლეს საფეხურზე იდგნენ, ნაღმსაძებრო საქმეში გასაოცარ „ნიჭს“ იჩენდნენ. თვითონ მათს გაწვრთნაზე არ უმუშავნია. „იქნებ მომესინჯა?“ — გაიფიქრა პოგოდინმა და წითურა თავისკენ მიიხმო. წითურამ კული გაუქციინა, რამდენიმე გაუბეღდავი ნაბიჯი გადადგა და გაჩერდა.

— კაშტანკა, ჩემთან! — მბრძანებლური ხმით, ოღონდ რბილად უბრძანა პოგოდინმა, მსუბუქად შემოირტყა ხელი ჩექმის ყელზე და თვითონვე გაუკვირდა, რატომ მონათლა ეს ნაპოვნი ძაღლი „კაშტანკად“. ალბათ, ჩეხოვის კაშტანკას ასოციაციით, რომელიც ასევე უპატრონოდ დაეხეტებოდა და რომელსაც ეს მშვიდი ძაღლი რაღაცით ჰგავდა. ყოველ შემთხვევაში, ძაღლს ეს სახელი არ ეუცხოვა, კული გააქიცინა და რამდენიმე ნაბიჯი გადადგა ეფრეიტორისაკენ. „ახლავე დაგაპურებ!“ —

ეს მოხდა სახლოშიოთას

ძაღლებს, მებრძოლებსაც გაუჭირდათ.

— ახლა ისეთი ძაღლი გვინდა, რომელიც ნახევარი მეტრი სიღრმეიდან იკრავს სუნს, — ნაღვლიანად ამბობდა კლიმენკო, როდესაც იშვიათად, მაგრამ მაინც ფეთქებოდა ხოლმე აღმოუჩენელი ნაღმი მისი ათეულის გამოკვლეულ მონაკვეთზე. სამწუხარ-

ნი, მარჯვენაში კი ძაღლის სადავე ეჭირა და გზისპირას სასწაულით გადაარჩენილ განმარტოებულ ქობს უახლოვდებოდა, რომელიც, როგორც ჩანს, დიდი ხნის წინათ მიეტოვებინათ პატრონებს. ირგვლივ ყველაფერი გაპარტახებულიყო. მაგრამ პოგოდინმა და ნაიდამ ტყუილად როდი გაიარეს ომის გზები — ასე-

ჩემი ჩემო

ქართლში ჰიდა მყავს ალალი,
 კახეთში სახლობს მამიდა,
 სამეგრელოში ქვეყნის მყავს
 ნათესავები მამიდან.

ერთი დეიდა—სვანეთში,
 მეორე — ცხოვრობს რაჭაში,
 იმათ სიყვარულს ჩემს გულში
 რა გააცივებს, რა ნაშლის.

აფხაზეთსა და ოსეთში
 ჩემი მოყვრები სახლობენ

და აჭარაშიც, მითხარი,
 რა გამომიღვებს ახლობლებს.
 შა, ჩემი დედულ-მამული —
 იმერეთი და გურია,
 ჩემია, აბა ვისია

ეს საქართველო სრულიად!
 მთელი ქვეყანა სავსეა
 ჩემი ნათესავ-მოყვრებით.
 მამულო ჩემო, შენს გზებზე
 იმათ სიყვარულს მოყვები.

უთხრა პოგოდინმა და ქონში შებრუნდა.

— ვის ელაპარაკები? — ჰკითხა კლიმენკომ.

— გუშინდელ ნაცნობს, — ჩაიკინა პოგოდინმა, — უნდა ვასაუბრო.

საჭმლის სუნმა ისე გააღიზიანა ძაღლი, რომ აშკარად ჩანდა, როგორ ყლაპავდა ნერწყვს. „როგორ მომივბია!“ — შეებრალა პოგოდინს და გაბედულად მიუახლოვდა ძაღლს.

— მომკვდარხარ შიმშილით, შე საცოდავო, — ეუბნებოდა პოგოდინი. — აი, გაჭმევ, მოგარჩენ და შენგან მშვენიერი ძაღლი დადგება. ბევრი შეხნაირი მინახავს და, მგონი, შენც კარგი ყნოსვა უნდა გქონდეს. ნამდვილ სამსახურში უნდა ჩაგაყენონ.

ყველა ერთხმად უწინასწარმეტყველებდა პოგოდინს, რომ არაფერი გამოუვიდოდა, მაგრამ ერთი კვირის შემდეგ მკვეთრად შეიცვალათ შეხედულება: კაშტანკა სასწაულს სჩადიოდა. იგი შეუცდომლად პოულობდა ნალმებს, ფუგასებს და ტოლს, შეფუთულს თუ შეუფუთავს, მიწაზე თუ მიწაში.

ერთხელ ასეთი რამ მოხდა.

მთელი დაღმართი გამოიკვლიეს, მაგრამ ვერაფერი იპოვეს, ან ფაშისტებმა აშკერად ვერ მოასწრეს აქაურობის დანაღმვა. ან ნალმსაძებნები და ძაღლის ყნოსვა გამოდგა უძღური. მართო ხიდი აღმოჩნდა დანალმული, ისიც ცუდად, ნუცბათევადა. იგი ადვილად ვანაღმეს და ცოტა გამხიარულდნენ.

მაგრამ აი, დაიწყო აღმართი. არც ნალმსაძებნები აწივლებულან, ვერც ძაღლებმა იპოვნეს რამე. ნუთუ არც ნალმებია, არც ფუგასები? მაშასადამე, შეიძლება ჯარს წინსვლის ნება დავართოთ? მაგრამ კლიმენკო აყოვნებდა, თუშკა გენერალმა ორჯერ გამოგზავნა მეკავშირე, ჩქარა იქნება თუ არაო... რა უპასუხონ?

— შენ რას იტყვი? — ჰკითხა კლიმენკომ პოგოდინს, როდესაც ბორცვზე ყველა მესანგრე შეიკრიბა.

პოგოდინმა აუჩქარებლად შეახვია პაპიროსი და გააბოლა.

— რა უნდა ვთქვა, ეტყობა, ცუდად ვასწავლე: აქეთ-იქით გარბი-გამოიბის.

— აბა, ადექით! — წამოხტა უცებ კლიმენკო.

— რა მოხდა? — გაუკვირდა პოგოდინს.

— რაც მოსახდენია! მიდი, აიარ-ჩაიარე შენი ძაღლით კიდევ ერთხელ აი იქ, აბა, ცოცხლად!

— ვითომ?... — უნდა დაეწყო პო-

გოდინს და გაყუჩდა. — შენ მართლს ამბობ. უფროსი სერუანტო!

გახარებულმა დაიყვირა მან. — შევამოწმოთ! კიდევ ერთხელ შევამოწმოთ!

ყველა გაკვირვებით უყურებდა წითურ, აბურძგნილ ძაღლს, რომელიც გზატკეცილზე აქეთ-იქით აწყდებოდა, და ეფრეიტორს, რომელიც ძლივს ეწეოდა მას. კაშტანკა გულდასმით ყნოსავდა რაღაცას. ხან წვებოდა, გამომწვევად ახედავდა პატრონს, ხან წამოხტებოდა და გაქანდებოდა.

სჯეროდა და თან არც სჯეროდა პოგოდინს კაშტანკასი, მაგრამ მაინც ყველა საეჭვო ადგილი მონიშნა და რა აღმოჩნდა? პირველივე აღნიშნულთან ნახეიარო მეტრის სიღრმეზე აღმოაჩინეს რამდენიმე ათეული კოლოგრაში შეფუთული ტოლი!

ეს ჯოჯოხეთური მოწყობილობა შეიძლებოდა აფეთქებულყო მნიშვნელოვანი სიმძიმის ქვეშ — ტანკის, თვითმავალის ან ჯავშნოსანის გავლისას.

დანარჩენი ოთხი „საჩუქარი“ კიდევ უფრო ხვეარიელი აღმოჩნდა.

— ესეც შენი „აქეთ-იქით სირბილი“! — იცინოდა შედეგით კმაყოფილი კლიმენკო. — ოქროს ძაღლია! დაუფასებელია! მერე რა, თუ უჯიშოა!

უფროს ლეიტენანტს მოახსენეს კაშტანკას დებიუტის წარმატება. მან ბრძანა, მომავალში კაშტანკა ყველაზე ბოლოს გაუშვით საკონტროლო შემოწმებაზე.

ეზოს ძაღლს საოცარი „ნიჟის“ ამბავმა გენერლამდეც მიადგინა. ერთხელ იგი მესანგრეებს ეწვია.

— ისხედით, ისხედით, ამხანაგებო!

— შეაჩერა გენერალმა მორიგე და ფეხზე წამოხტარო მეომრები. — სამბობენ, რომ თქვენთან განსაკუთ-

რებული ცხოველი გამოჩნდა. — მიმართა მან კლიმენკოს. — საბი მეტრის სიღრმეზე ხედავსო. აბა ერთი მაჩვენეთ ბასკერვილების ძაღლი!

კლიმენკომ ალლო აულო გენერლის განწყობილებას და თვითონაც აპყვა ხუმრობაში:

— საშინელი შესახედავია, ამხანაგო გენერალო! წისქვილის დოლაბიკით თვალში აქვს!

პოგოდინმა კაშტანკა მოიყვანა.

— ესაა? — გაკვირვებულმა გენერალმა წარბები აზიდა და იმედგაცრუებულმა დაატანა: — ეს ნაგაზი?

— დიახ, ამხანაგო გენერალო! უჯიშოა, მაგრამ შესანიშნავი ყნოსვა აქვს! — მოახსენა გაჭიმულმა პოგოდინმა.

— ვიცი, მომახსენეს, — უკვირვრალად თქვა გენერალმა. — ყოჩაღ!

სანდომირიდან ბერლინამდე გაიარა კაშტანკამ ომის გზები. რაც უნდა ეშმაკურად ჩაეფლოთ ფაშისტებს ნალმი და ფუგასები, იგი უშეცდომოდ პოულობდა მათ. როგორც მალაქკალიფიციურ სპეციალისტს, მას ანდობდნენ ყველაზე საპასუხისმგებლო, საკონტროლო, გადამწყვეტ შემოწმებას და, ვიდრე ტექნიკის წინსვლის ბრძანებას ვასცემდა, გენერალი ხელქვეითებთან აზუსტიბდა ხოლმე:

— ბასკერვილების ძაღლმა შეამოწმა?

— დიახ, ამხანაგო გენერალო! — პასუხობდნენ. — კაშტანკამაც შეამოწმა, ნალმები არ არის!

262 ნალმი აღმოაჩინა კაშტანკამ თავისი სამხედრო სამსახურის განმავლობაში. 262 აფეთქებას გადაურჩინენ ჩვენი ტანკები და თვითმავლები, გადარჩა ათეულობით სიცოცხლე და საბრძოლო ტექნიკა.

თარგმანი გულიანო გორდელაძემ

მეტიდამეტესკოლელებს თავი არასოდეს შეგვირცხვინია. ასეა წლეულსაც. საბჭოთა კავშირის გამიჩინოთარ კაპანაძის სახელობის რაზმეულის პიონერები საკავშირო მარშის მარშრუტებით მივიწვევთ წინ. ახალ საინტერესო საქმეებს ვწერთ მის მატთანში.

რაზმეული სახელოვანად ატარებს გამიჩინოს სახელს. იგი რამდენიმე წელია ზედიზედ ფლობს მარჯვენა-ფლანგელი რაზმეულის საპატიო სახელს. ეს ადვილად როდი მოხდა. ჩვენმა პიონერებმა კარგ სწავლასთან ერთად საზოგადოებრივ საქმიანობაში სიყოჩაღით გამოიჩინეს თავი — ღირსეულად აღნიშნეს ლენინური კომკავშირის იუბილე, ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის დაბადების 110-ე წლისთავი.

ჩვენმა რაზმეულმა 1980 წლის 2 სექტემბერს საკავშირო რადიოხაზზე ივალდებულა სასახელო საქმეებით შეხვდეს საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის და საქართველოს კომპარტიის XXVI ყრილობებს.

„მხარი ვუსწოროთ კომუნისტებს!“ — ასეთია ახლა ჩვენი საქმიანობის დევიზი.

უკანასკნელი 5 წლის მანძილზე რაზმეულს არ ჰყოლია არც ერთი მეორეწლიანი. აქტიურად ვმონაწილეობდით და კვლავაც ვმონაწილეობთ სასკოლო თუ საქალაქო, რესპუბლიკურ თუ საკავშირო პიონერულ აქციებში.

რაზმეულმა ერთ-ერთმა პირველმა აიტაცა რუსთავის მეტალურგიული ქარხნის მარტენის საამქროს მუშათა პატრიოტული თაოსნობა — „არც ერთი ჩამორჩენილი და უდისციპლინო პიონერი ჩვენს გვერდით!“, „სოციალისტური დისციპლინის განმტკიცებას — ჩვენი პიონერული გარანტია!“ როცა პიონერულ საქმიანობაში უველა პიონერია ჩართული, პიონერულ აქტივსაც არ უჭირს ხოლმე თავისი მოვალეობის შესრულება. სკოლის მეგობრებიც გვერდით გვეყვანან, გვეხმარებიან. განსაკუთრებით გვიხარია, რომ მათ შორის არიან სკკპ XXV ყრილობის დელეგატი, სოციალისტური შრომის გამიჩინოთარ ლომიძე, პირველი მეფოლადეთაგანი, ლენინის ორდენოსანი გრიგოლ ბერიკაშვილი, საქართველოს სსრ სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი ოთარ წითლიძე, სოციალისტური შრომის გამიჩინოთარ ძამაშვილი და სხვები.

პიონერები ხშირად ვიხსენებთ დიდი ლენინის სიტყვებს, მხოლოდ მუშებსა და გლეხებთან საერთო შრომაში შეიძლება გახდეთ ნამდვილი კომუ-

ნისტებიო. ვგახსოვს ეს სიტყვები და მხარს ვუსწორობთ ჩვენი ქალაქის კომუნისტებს, ვცდილობთ ჩვენი შრომითი წვლილი შევიტანოთ კომუნისტების დიად მშენებლობაში, აქტიურ მონაწილეობას ვიღებთ საკავშირო ოპერაციაში: „ბაშ — პიონერული მატარებელი“; რაზმეულის თითოეული პიონერი იბრძვის იმისათვის, რომ მოვიპოვოთ უფლება —

პიონერული აქტივის კლუბის მუშაობას ხელმძღვანელობს ნორჩ პიონერთა რესპუბლიკური საბჭოს წევრი ნათიელა შანილოძე.

ჩვენი ნობათი შრილობას. რაზმეული თიავს არ შირიცხვინს. მზადეაზი მონაწილეობს ყველა პიონერში.

დავით აღმაშენებლის ყვანას კვირა

ვიყოთ სკკპ XXVI ყრილობისადმი მიძღვნილი პიონერული ნაღნობის მიღების მონაწილე.

რაზმეულმა ადებული ვალდებულება შეასრულა — უკვე შეგროვდა ორი ტონა ჭართი და 1,7 ტონა მაკულატურა; პიონერებს არც ოქტომბრელები ჩამორჩნენ. VII ა და V ბ კლასელი პიონერების ვეერდით სიყოჩაღით გამოიჩინენ პირველკლასელებიც.

რა კეთდება რაზმეულში სკკპ XXVI ყრილობის შესახვედრად? ამას ყრილობისადმი მიძღვნილი გეგმის მიხედვით ვაგაცნობთ. უკვე კარგა ხანია რაზმებს შორის ვაშლილია შეჯიბრება დევიზით: „ვიწ უფრო ხელდაშვენებული შეხვდება სკკპ XXVI ყრილობას“; ჩვენს რაზმეულს სოციალისტური შეჯიბრში ვამოწვეული ჰყავს მე-15 საშუალო სკოლის თინა

აოსებიძის სახელობის რაზმეული. ორივე რაზმეულის მოქმედების საერთო ლოზუნგია: „კვირაში იმდენი ხუთიანი, რამდენი პიონერიც არის რაზმში“.

უკვე ლამაზად ვავაფორმეთ სტენდო: „ღირსეულად შეხვდეთ საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XXVI ყრილობას“; საინტერესოდ ჩავატარეთ დიდი ქართველი მწერლის დავით გურამიშვილის დაბადების 275 წლისთავისადმი მიძღვნილი საღამო. რაზმეულის ყველა პიონერი მონაწილეობდა „შემოდგომის ზემიში“; ლამაზად ვავაფორმდა დიდი დარბაზი. ხილით დაიტვირთა პატარა ურმები, კოხტად წამოსკუბდნენ „ფაცხები“ და „ოღები“; ამ დღეს კედლის ვაზეთის სპეციალური ნომერიც გამოვეშვიეთ; შემოდგომის ზემის კონკურსში ვამარჯვებული პიონერული რაზმები სიგელებით დავაჭილდოვეთ.

ახლა რაზმეულში დიდი მუშაობა მიმდინარეობს. პიონერები ხვდებიან ჩვენი ქალაქის მოწინავე ადამიანებს, ემათ, ვინც სასახელოდ შრომობენ წინასაყრილობო დღეებში, ვინც სკკპ XXVI ყრილობისათვის მზადების პერიოდში სახელოვანი შრომით გამოიჩინეს თავი.

რაზმეულის საბჭოს თაოსნობით და უფროსკლასელი პიონერების მონაწილეობით მზადდება თეორიული კონფერენცია თემაზე: „კარგი სწავლითა და სანიმუშო დისციპლინით შეხვდეთ ყრილობას“. მზადდება და ყრილობის დღეებში უნდა ჩატარდეს ნორჩ დეკლამატორთა და მომღერალთა კონკურსი „ვუმღერ სამშობლოს, ვუმღერ პარტიას“; ჩატარდება პიონერული სპარტაკიადა დევიზით: „გზა დიდი სპორტისაკენ პიონერობისას იწყება“.

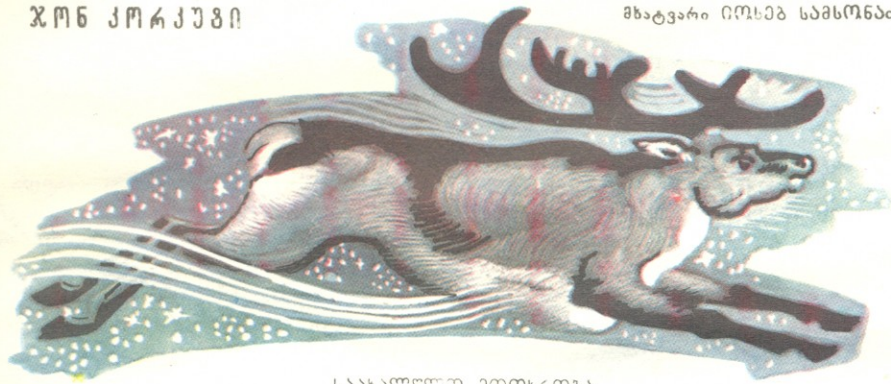
საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XXVI ყრილობის ვახსნის დღეს ჩვენც პიონერთა საკავშირო შეკრებას შევეურთდებით და რაზმეული შეკრების ხაზზე დადგება. შეკრების დევიზია: „კომუნისტებს ვუსწორობთ მხარს!“, ამ დღეს სკოლაში ყველა უფროსი მეგობარი, მეტალურგთა ქალაქის სახელოვანი მუშათა კლასის წარმომადგენლები, კომუნისტები, კომკავშირელები გვესტუმრებიან. სკოლა მოუთმენლად ელის ჩვენი ქალაქის სახელოვან ახალგაზრდობას.

ნანა პაცინბაძე,
რუსთავის მე-17 საშუალო სკოლის
რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარე.

მეხანი თხალისა?

ჯონ კორკუნი

მხატვარი იოსებ სამსონაძე

სახალწლო მოთხრობა

ჯონათანი არასოდეს ყოფილა საქმით ასე გართული. ისე მაგრა აჭერდა კალამს, წვერი მაგიდაში ატანდა. საერთოდ არ უყვარდა შინ წერა, რადგან პატარ-პატარა ამბებს აწერინებდნენ ხოლმე ვიღაც უცნობ მეფე-დედოფლებზე, ანდა იმაზე, როგორ გადაიტყვევიან ხოლმე თავკომბალები გომბეშობად — და სხვას არაფერს. დღეს კი, ექვსი დეკემბრის ყინვიან საღამოს, ბიჭს ერთი რამ ნატვრა ამოეჭრა გულში და ის აწერინებდა.

„მამიკო, როგორ დავწერო „საგანგებო“? „სა-გა-გ-ე-ბ-ო-““.

ჯონათანის ხმა მეხის გავარდნასავით გაისმა მყუდრო ოთახში. მამა შეკრთა და გამოერკვა. იგი გატაცებით კითხულობდა ნარკვევს ესპანეთის თბილი ზღვის ნაპირას გატარებულ ზაფხულის დღეებზე და მომხიბვლელ გოგონებზე, და აი, შვიდი წლის ვაჟიშვილმა შეაწყვეტინა ოცნება. მამამ სათვალე ცხვირზე აიწია და შვილს ახედა.

„ჯონათან, რას აკეთებ? როდის იყო, კვირა საღამოს მეცადინეობდი? ტელევიზორში სტარტრეკს აჩვენებენ, არ გინდა უყურო?“

„არა, მამიკო. ამაღამ წერილი უნდა მიეწერო თოვლის პაპას. ბებიამ მითხრა, ექვს დეკემბერს თუ არ გავზავნი წერილს, თოვლის პაპა ვერ მოასწრებს მალაზიაში წასვლას და შენთვის საჩუქრების ყიდვასო. იცი, რა მინდა მიყიდოს? — საგანგებო კოსმოსური სადგური მინდა, მაგრამ სწორად თუ არ დავწერ სიტყვებს, ალბათ ვერ მიშვოს. ბებიამ ასე თქვა, თოვლის პაპას მხოლოდ კარგი გოგობიჭებისთვის მიაქვს საჩუქრებიო, და აბა, როგორ იტყვის ჩემზე კარგი ბიჭიაო, თუ...“

„კარგი, ჯონათან. ჯერ ერთი, რად გინდა ეგ საგანგებო... რალაც არის... ანდა თუ არ შეგიძლია სიტყვა „საგანგებო“ სწორედ დაწერო, სხვა სიტყვების დაწერას როგორა აპირებ?“

ჯონათანს ყოველგვარი ინტერესი დაეკარგა მართლწერისადმი, გაცხარდა.

„კი მაგრამ, მამა, მე მინდა, უეჭველად მქონდეს კოსმოსური სადგური. ტელევიზიაში გამოაცხადეს ამ სადგურზე და ჩვენს სკოლაში ყველას ექნება. ჯონმა მითხრა, ჩემმა ამხანაგმა, მამაჩემი მიყიდის და საშობაოდ მაჩუქებსო.“

მამა წამოდგა და ჯონათანთან მივიდა. ბიჭს ქალაღის ფურცლებზე გრძელი წერილი დაეწერა. მამამ წაკითხა:

„ძვირფასო თოვლის პაპავ,
ძალიან გთხოვთ, სახალწლოდ მომიტანოთ:

ტყაყის ბურთი, „ქეინს პარკ რანგერის“, საფეხბურთო მოწყობილობები. სათამაშო მატარებელი, მანქანის მოდელები, სათამაშო ჯარისკაცები, სათამაშო თოფი, სამიზნე — ისრების სასროლად, მაგრამ ყველაზე ძალიან საგანგებო კოსმოსური სადგური მინდა, სწორედ ისეთი, ჩემს ამხანაგ ჯონსაც რომ ექნება.“

იმედი მაქვს, კარგად ბრძანდებით.

გულწრფელად თქვენი
ჯონათანი.

იმედია, ბავშვებიც კარგადა გყავთ. ძალიან გთხოვთ, მაპატიოთ, თუ მართლწერაში შეცდომები დაუშვი; რაც შემძლო ვეცადე, კარგად დაგწერა“.

წერილს რომ კითხულობდა, ჯონათანის თვისების ანგარიშობდა: შვიდი სოვერენი ბურთისთვის, ოთხი სოვერენი საფეხბურთო მოწყობილობებისათვის, ორიც მანქანის მოდელებისათვის... სულ 59 ფუნტი იყო საჭირო. მან ამოიოხრა და ჩიბუხს მოუყიდა.

„ჯონათან, ხომ იცი, რომ თოვლის პაპა მხოლოდ მაშინ მოგიტანს ამ ნივთებს, თუ შენ მართლა გყვარა მისი არსებობა?“

„რა თქმა უნდა, მჯერა, მამა. ჩემს ამხანაგ ჯონსაც სჯერა და გულით სწამს, რომ აჩუქებენ კოსმოსურ სადგურს“.

„იცი, ჯონათან, რომ მას მხოლოდ კარგი ბავშვები უყვარს? ცუდ ბავშვებს მხოლოდ ფერფლს უყრის წინა დებში. ასე რომ, ცოტა ხანი დაგრიჩინა და ეცადე, კარგად მოიქცე“.

„ვეცდები, მამიკო“, — უპასუხა შეშფოთებულმა ჯონათანმა.

„იცი თუ არა, რომ გამრავლების ტაბულის დაზვიანება მოგიწევს? წამო, დედას ვანახოთ შენი წერილი, აბა, როგორ მოეწონება!“

ოთახიდან გასვლისას ჯონათანი ბუტბუტებდა: „შვიდჯერ ცხრა — ორმოცდათხუთმეტი, რვაჯერ — სამოცი“.

სამზარეულოში ბებია თვალს ადევნებდა დედას, რომელიც სახალწლო ნამცხვარს ამზადებდა. ბებია მზარეულთა ვიქტორიანულ სკოლაში იყო აღზრდილი და არაფერი სწამდა მზა პროდუქტებისა. მას მხოლოდ თავისი ხელით გაკეთებული ნამცხვარი მოსწონდა.

„უფრო მეტი მოცხარი, ქიშიში და ხილეული უყავი, დოლო, და კარგად გათქვიფე“, — მხიარულად ეუბნებოდა იგი დედას.

„კარზე მოგვადგა შობა, აგერ
ნახუქი ბატი.
მის საფასურად ბერიაცხს მივიცი
პენი ერთი.
— არა გაქვთ პენი? — კმარა
ფართინგი.
იხიც თუ არ გაქვთ, —
გწალობდეთ ღმერთი,“ —

ჩახლეჩილი ხმით ღიღინებდა ბებია. „სულ მუდამ ამ ძველ, სასაცილო სიმღერებს რატომ მღერის, ბებია?“ — ჰკითხა ჯონათანმა.

„ასეთი ჩვეულება მაქვს. ჩემს ახალგაზრდობაში ახალა წელი ნამდვილი ზეიმი იყო. არავინ არ გვაკვიწყებოდა, განსაკუთრებით იმათზე ვზრუნავდით, ვინც ჩვენსავით ბედნიერი არ იყო“.

სამზარეულოში როჯერი შემოვარდა. ხელში ბაჭვის გვირგვინი ეჭირა.

„აი, რა გავაკეთე! თურცა, ძალიან ჩხვლეტია კია. სულ დაძაქაწრა ხელები“.

ბებია ისევ აღიღინდა, ის ხომ მომღერალი ბებია იყო.

„გაიზრდება სურო-ბაძგი,
დამშვენებს ტანს,
ტყეში ყველა ხეთა შორის
გვირგვინი აქვს ბაძგს.
როცა ბაძგი იფურჩქნება,
როცა სურო იფურჩქნება,
არც ერთ ხეს არ ჰგავს“.

„აი ნამდვილი საახალწლო ლექსი. რა კარგ დროს შემოხვედით. ჩემო კარგებო, სწორედ ახლა ვაპირებდი პუდინგის ათქვეფას“, — თქვა დედამ და მამას ხის კოვზი მიაწოდა.

„ოჰ, რა გამახარე!“ — თქვა მამამ. რომელმაც ჯონათანის წერილი კარადაზე დადო და წავიდა. ფრთხილად შეუდგა შავი ქლიავის პუდინგის ათქვეფას.

„ერთხელ იღბალზე ვცადოთ. მეორედ — მხნეობისათვის. მესამედ — ოჯახის საკეთილდღეოდ. აბა, ახლა შენი ჯერია, ბებია“.

„ეი მაგრამ, ყავისფერი ლუდის ჩარევა დაგავიწყდა, რომ პუდინგს სისქე მისცეს“, — უთხრა ბებიამ დედას და ყავისფერი სითხე მოასხა ცომს.

ამ რიტუალში ყველამ მიიღო მონაწილეობა. ის იყო მორჩნენ, რომ როჯერი დამცინავად ახარხარდა.

„ოჰო, ეს რაღა არის? „ძვირფასო თოვლის პაპავ, ძალიან გთხოვთ საახალწლოდ მომიტანოთ...“

„მოეშვი მაგის კითხვას, როჯერ“... — დაიღრიალა ჯონათანმა და წერილს წაეტანა.

„შენ რაო, ისევ გჯერა, რომ თოვლის პაპა არსებობს? — დამცინავად ჩაეკითხა როჯერი, რომელსაც დაჭკუჭნილი ქალაქლის ნაგლეჯი რაც შეეძლო მალდა აეწვია, — მე უპიშო რა ხანია აღარ მჯერა“...

„მომეცი, როჯერ“... — იყვირა ჯონათანმა.

„ბავშვებო, დაწყნარდით“, — შეკვედრა დედა.

„აბა, მომეცი, როჯერ!“ — ბრძანა მამამ.

„აჰა, გამომართვი. აღარაფერი მწამს ამ ბალღური სატყუარასი. თოვლის პაპა არა, ის! კარგად ვიცი, რომ შენ და დედა ხართ თოვლის პაპა“.

როჯერი ალალი ბიჭი იყო, ჯონათანის სურვილის ასრულება არა სწამდა და არცა მალავდა ამას.

„რა სულელი ხარ, როჯერ, მაგას როგორ ამბობ“, — უთხრა მამამ.

„კარგი, ეგრე იყოს, მე წავალ, ჩემს რადიომიმღებს მივხედავ. თუ ბედ

მიქვს, თოვლის პაპას რადიოტალღას დავიჭერ“.

როჯერი წავიდა და ყველა ამ მეტად მნიშვნელოვან საქმეს — ჯონათანის თხოვნებს ჩაუფიქრდა. ბებიამ მუხლზე დაისვა ბიჭი და, სანამ დედა წერილს კითხულობდა, ამბების მოყოლით ართობდა. დედა მორჩა კითხვას.

„ჯონათან, დარწმუნებული ვარ, თოვლის პაპას მოეწონება შენი წერილი. — უთხრა შეილს, — მაგრამ არ ეცი. შეძლებს თუ არა ყველა ნივთის ყიდვას. ყოველ შემთხვევაში, სჯობს გავზავნო. ხომ იცი, წერილებს მიღება ყველას უყვარს“.

ყველან — სასტუმრო ოთახში გავიდნენ და ბუხარს მიუსხდნენ. ვიდრე

დედა გააფრთხილებდა, თითები არ დაიწვიაო, ჯონათანმა ფურცელი ცეცხლს მიუშვია. ფურცელს სწრაფად წავიდა ცეცხლი და ბუმბულივით გააქროლა საკვამურისაკენ. ჯონათანმა წუთით მაგრად დახუჭა თვალები, მთელი გულით ჩაითქვა ნატყრა და მერე ფიქრთანად მიუბრუნდა მამას:

„მაიკო, რად არ მითხარი, სწორად დავწერე თუ არა „საგანგებო““.

შობის წინა დღეები დამქანცველი და მოლოდინით გულისდამღევი იყო.

„ლამე მშვიდობისა, ჯონათან.“

„ლამე მშვიდობისა, დედა და მამა. როგორ ფიქრობთ, მართლა მოვა თოვლის პაპა?“

„მხოლოდ მაშინ მოვა, თუ გჯერა მისი არსებობა. ლამე მშვიდობისა!“

„წავიდნენ... რა დრო იქნება ახლა... ათის თხუთმეტი წუთია... ნეტა რომელ საათზე მომივა საჩუქრები... ყველაზე უფრო კოსმოსური სადგური მინდა, მერე ვეზბურთის ბურთი,

მერე... რას მიხედება, რომ წერილში იმაზე მეტი რამ ჩავწერე, რაც მინდოდა — ისე, ყოველი შემთხვევისათვის... როგორ წაიკითხავს ჩემს წერილს, როცა ფერფლად ვაქციე... ნეტა თუ იფიქრებს ჩემზე, ხარბი ყოფილაო. საწოლზე წინდის ნაცვლად ბალიშის პირს რომ ნახავს... აბა, როგორ ჩამოვა საკვამურიდან ახელი კაცი... ხომ დაესვარა წითელი პალტო და წვერიც გაემურა... რა დამაძინებს, უნდა ვუყურო, რას იზამს... ნეტა მართალს თუ ამბობდა როჯერი? იქნებ მართლა დედა და მამა არიან თოვლის პაპა?... მაგრამ მე ხომ მეცოდინებოდა, ისინი რომ ყოფილიყვნენ... ყველა კარადაში დაუძებნე საჩუქრები და ვერსად ვნახე... რამეს შევჩუროთა ბუხარში, რომ თოვლის პაპის ჩამოსვლისას ხმაური ატყდეს... აი ჩრდილოეთის ირემი კი... ოჰ, როგორ მიხარია, დედამ მითხრა, სტაფილო მოიტოვეო ჩრდილოეთის ირმისთვის... ვნახოთ, დილით თუ აღარ დამხვდება... ეს რა ხმაური ისმის? ზარების რეკავა... ვნახავ, მარხილი თუა ცაში... არა, არაფერი არ არის! სანამაღვოს დავდებ, რომ ორთქლმაგვალმა ჩაიარა... ჯერ კარგა დროა მის მოსვლამდე... ეი, საიდან იცოდა ჩემმა ამხანაგმა ჯონმა, რომ თოვლის პაპა კოსმოსურ სადგურს მოუტანდა... ნეტა მართლა თუ სჯერა თოვლის პაპისა?... ყოველ შემთხვევაში, ამაღამ უნდა დავამტკიცო, არსებობს იგი თუ არა... უნდა ვნახო, რა მოხდება... არ...უნდა... დავიძინო...“

„ჯონათანს ხვალ დილით ალბათ ძალიან ადრე არ გაეღვიძება. — ამოიხიზრა დედამ. — ისე დავიღალე ამ საყიდლებზე, ასე მგონია, ყველაფერი საკმარისი არც მომიტანია-მეთქი. ინდაური შეიღის ნახევარზე უნდა შევდგა, რომ კარგად შეიბრაწოს, თუნდაც დილადრიან გაეღვიძოს ჯონათანს“.

„ადრე დაწოლა და ადრე ადგომა ჯანს მატებს კაცს, ქონებას სძენს და აბრძენებს“, — ჩაუროთო ბებიამ, რომელიც ბავშვების დასაძინებლად გასტუმრების შემდეგ დილიდან ანდახვებზე გადავიდა.

„ჰო, მაგრამ, სანამ ბავშვები არ დაიძინებენ, ვერ დავწევით, — თქვა მამამ, — უნდა ვეცადოთ შეეუზნარჩუნოთ ეს მშვიდნიერი ილუზია და ბავშვური ღუმანკობა. ჯონათანს თოვლის პაპისა უფრო სწამს, ვიდრე ღმერთისა. ერთი ამ პატარა კაპიტლისტს დამიხედეთ!“

საათმა შუალამისა დარეკა. „მგონი დროა შევუდგე ჩემს ღმერთს შემოვლას. ნეტა სად არის

ნახშირის ფარდულის გასაღები... ეს ძალიან ჭკვიანურად მოიფიქრა დოლომ, აზრადაც არ მოუვიდოდათ ბავშვებს იქ შეხედვა... ორი შეკვრა, საფეხბურთო მოწყობილობა და კოსმოსური სადგური ჯონათანისათვის, სათამაშო ტელევიზორი როჯერისათვის. მადლობა ღმერთს, უფროსმა კარგა დიდი ჯილდო მოგვცა წელს. იმედია, ის ორი ეშმაკუნა არ აპირებს ძილის გატეხას და ჩემს გამოქვრას... ოჰ, რად ჭრაჭუნებს ხოლმე კიბე ღამღამობით... ფრთხილად უნდა მოვკიდო ხელი კარის სახელუოს, — ერთხელაც უნდა დავხეთო ეს ანჯამები... — სძინავთ?... არ სძინავთ? — საკითხავი აი, ეს არის... იქნებ სიზმრად მხედავენ... მგონი სძინავთ — კარგია... აბა, ფრთხილად, არაფერი დამივარდეს... ოჰ, ოჰ, სულ იატაკზე რად უყრია ეს თავისი სათამაშო ჯარისკაცები... იმედია, არ გამტყდარა... ნეტა განახათ მისი ანგელოზური სახე... ფეხბურთის ბურთი, საფეხბურთო ჩანთა, ეს სულელური კოსმოსური სადგური — ნუ იჩხარუნებთ, გეთაყვა. მანდარინები, ფორთოხლები, თხილი, წინდები... მადლობა ღმერთს... დოლის აქ ბალიშის პირი დაუდევს... აბა ახლა კი გავიპაროთ აქედან ღამის ქურდივით... ოჰ, კინალამ დამავიწყდა ეს ნახევრად შეჭმული სტაფილო, ჩრდილოეთის ირმის საკბილო... სძინავს ისევ... კეთილი, ერთ წელიწადს კიდევ მოვილიეთ ეს საქმე... იქნებ უკანასკნელადაც... ახლა კი შემერგება ეს ერთი ჭიქა ვისკი“.

ახალი წლის დღე დამქანცავი იყო და უხვი. საკმელ-სასმელი სამყოფი კი არა, თავზე საყრელი ჰქონდათ. ქლიავის პუდინგზე ბრუნდი ბრწყინავდა. ყველას სადღესასწაულო ქუდი ეხურა. ტელევიზორს მისხდომოდნენ და დედოფლის გამოსვლას ელოდებოდნენ.

ბებია მხნედ იყო, როგორც ყოველთვის, და სახუმარობებს კითხულობდა. „საიდან იცით, რომ მაცივარში სპილოები გიზით? — კარაქზე ნაფხურები ატყვია“.

დედას ჩაელიძა. ბებიას შეეძლო განეგრძო.

„აბა რა არის, მწვანე და ბანჯგვლიანი, აღმა-დაღმა რომ დადის? — ხურტკემელი ლიფტში“.

ვილაცამ ამოიხზრა.

მუდამ დაუზარელი როჯერი სადაღობელი წერილების წერით იყო გართული. ამჯერად დიდდას სწერდა.

„ძვირფასო ბებია,

აუცილებლად უნდა გადაგიხადო მადლობა მშვენიერი საჩუქრისათ-

ვის. ენით ვერ გამოუთქვამ. რა ვიგრძენი, როცა ის ევება ამანათი გავხსენი და წყვილი წინდა დავინახე. ძალიან კარგია. ცალი წითელი რომ შეგიჩვენო და ცალი ნაცრისფერი. ეს წინდები ჩვეულებრივ წინდებს არ ჰგავს და მათ განსაკუთრებულ შემთხვევაში ჩავიცმევ. რა ყურად-

ღობიანი ხარ, ბები, ისიც კი გახსოვს, რომ მარჯვენა ფეხი მარცხენაზე ორი ინჩით გრძელი მაქვს! იმედია, თვალები აღარ გტყვია.

შენი როჯერი“.

მამა სავალარათო აბების ხმარების წესს კითხულობდა ერთი აბი გაკენიტა კიდევ.

თიღვის ტაძარი

სოფელი თიღვა მდებარეობს ზნაურიდან 2 კილომეტრის მანძილზე. ზღვის დონიდან 840 მ სიმაღლეზე. თიღვა შიდა ქართლის უძველესი სოფელია. მისი სახელი პირველად X საუკუნეში „მატიანე ქართლისაში“ გვხვდება, ხოლო XII-XVIII საუკუნეების წყაროებში უფრო ხშირად იხსენიება.

1954 წელს თიღვის მიდამოებში ქართველმა არქეოლოგებმა უძველესი სამოსახლოს, 1974-75 წლებში კი გვიანდელი ბრინჯაოს, ადრეული რკინისა და ანტიკური ხანის ნასახლარებსა და სამაროვნებს მიაკვლიეს. სოფლის დასავლეთით ნაპოვნია წყალსადენის ნაშთები (კერამიკული მილები). როგორც ვხედავთ, სოფელი თიღვა თავის დროზე მჭიდროდ დასახლებული და განვითარებული

ყოფილიყო. ეს ტრადიცია არც შუა საუკუნეებში დარღვეულა, რასაც თიღვის სამონასტრო ანსამბლის არსებობაც გვიდასტურებს.

თიღვის ტაძარი იმ ძეგლთა რიცხვს ეკუთვნის, რომელთაც შემორჩენილი აქვთ ძეგლის დამთარილებელი ქტიტორული წარწერა. ქართული მათიანები „თიღვის“ ქტიტორად დავით აღმაშენებლის ასულს. დემეტრე მეფის დას, თამარს ასახელებენ. მათივე ცნობით, თამარს თიღვის მონასტერი 1152 წელს დაუმთავრებია და აქვე აღკვეცილა მონაზვნად.

სამონასტრო კომპლექსიდან დღეს მთლიანი სახით მხოლოდ ტაძარია შემორჩენილი. ვახუშტი ბატონიშვილს მონასტერი გაუქმებული და მიტოვებული დახვედრია, თუმცა მის შემოგარენში ჭერ კიდევ დგარა „შენობანი გარემოს მრავალნი“. XIX საუკუნის ბოლოს ეს „შენობანი მრავალნი“ დანგრეული დახვედრია ცნობილ რუს მკვლევარს უვაროვას. ახლა მონასტრის ანსამბლი კიდევ უფრო ცუდ მდგომარეობაშია. ტაძარს ირგვლივ შემორტყმული აქვს ზოგან ალაგ-ალაგ, ზოგან კი მთლიანად დანგრეული ქვიტკირის კედელი, მაგრამ კედლის ძირითადი განლაგება, მისი კონსტრუქციები მაინც იკითხება. ზღუდის კედლები 1,20 მ. სისქისაა, გარედან ნახევარწრიული ბურჯები აქვს, ზღუდის სამხრეთით ორი დიდი ბურჯია დატანებული. ამ ბურჯებს შორის დღეს აღუპაფის კარია ჩადგმული, ზემოდან მას სამრეკლო ადგას. შესასვლელ კარს ეტყობა, რომ გვიან ხანაშია შეკეთებული, ასევე გვიანდელია სამრეკლოც, თვით ბურჯები კი ზღუდის თანამედროვე ჩანს, სწორედ აქ უნდა ყოფილიყო ძველი მონასტრის ჭიშკარიც.

მონასტრის ეზოში, ჩრდილოეთის მხარეს, ზღუდესა და ტაძარს შორის სამონასტრო შენობის ნანგრევებია. აღმოსავლეთით გარეთა მხრიდან ზღუდეს სხვა შენობები ებჯინება. ძველად აქ ყოფილა მარანი და ზეთის სახდელი ქვაბიც (იგი უვაროვას უნახავს). ზღუდის ჩრდილოეთის ზოგ ბურჯში, გარეთა მხრიდან თახჩებია მოწყობილი.

ტაძარი ჭვაროვან-გუმბათოვანი ნაგებობაა სამი სწორკუთხა მკლავითა და ნახევარწრიული აფსიდით, აღმოსავლეთისა და დასავლეთის მკლავების ახლო მდებარე გვერდითი სადგომებით. გუმბათის წრეზე გადასვლა მიღწეულია აფრებით. გუმბათი აღმოსავლეთის მხარეს აფსიდის კედლის შვერილებს ეურდნობა, დასავლეთით კი ცალკე მდგომ ორ სვეტს. ტაძრის მოცულობა შიგნით მთლიანია და ერთ განუყოფელ სივრცეს ქმნის. დასავლეთის მკლავის ირგვლივ მიშენებულია ორსართულიანი მახვილი, რომელიც ძირითად სივრცეს ჭვრის კედლებში დაყოლებული ღიადებით უკავშირდება. საღიაკვანა და სამკვეთლოს თავზე დაშენებული მეორე სართულის ოთახები ყრუ კედლით ითიშებიან ძირითადი სივრცისაგან. აფსიდს ერთსაფეხურიანი, ქვის ზეძირკველი შემოსდევს, სარკმლის ქვეშ მრგვალი ნიშია დაყოლებული. საკურთხეველი მლოცველებსაგან ქვის კანკელით იყო გამოყოფილი (ახლა აქ რუსული, ხის იკონოსტახი დგას). საკურთხევლის ორსავე მხარეს მოწყობილი საღიაკვან და სამკვეთლო კვადრატს უახლოვდება და გადახურულია ცილინდრული კამარით. აღმოსავლეთით მათ აფსიდური მომრგვალება აქვთ კონქური გადახურვით, ნათდებიან თითო გრძელი და ვიწრო ხარკმლით.

სტოა ტაძრის მთავარ სივრცეს დასავლეთით გაჭრილი ფართო კარით უკავშირდება. დასავლეთიდან მას სამი ღია აქვს (ახლა ამოქოლილია). ნართექსი სამ ნაწილადაა გაყოფილი. ღიადებს შორის გაყვანილია თლი-

„არასწორ კვებას, მძიმე საჭმელებს ან მღელვარებას შეუძლია გამოიწვიოს ფალარათი. ნუ დაიტანჯავთ თავს კუჭის აშლილობით, დალიეთ „მაკლინს ტრაიზლ ექსნ ფორმულა“, ეს შევებს მოგვკრით“.

ჯონათანი დედას ეკითხებოდა: „დედა, ვერაფერი გამიგია, რატომ არის, რომ თოვლის პაპა ერთსა და იმავე დროს ძალიან მოხერხებულად არის და ძალიან ტლანქიც?“

„მართლა? რატომ გგონია ასე?“
„წუხელ ბუხარში ერთი ჩემი დიდი სათამაშო ისე შეეჩურთე, რომ საკვამურისა და მუხებისას თოვლის პაპას ხმაური აეტეხა და არ გამომპარვოდა მისი მოსვლა. ამ დილით რომ გავიღვიძე, სათამაშო ისევ თავის ადგილზე იყო, იატაკზე დაგდე-

ბული ჩემი ერთი ჯარისკაცი კი ფეხით გაეთელა ვიღაცას და გაეტეხა. როგორ ფიქრობ, რატომ მოხდა ასე?“

„დარწმუნებული ხარ, რომ ის ჯარისკაცი წუხელ თამაშის დროს არ გაგიტეხია? — ჰკითხა დედამ. — თოვლის პაპა ხომ არ გატეხდა სათამაშოებს?“

„თანაც, იცი, რას გეტყვი კიდევ, — განაგრძობ ბიჭმა, — როგორ გგონია, კითხვა კარგად იცის? მე სხვა გუნდის ბურთის ჩანთა ვთხოვე, მან კი სხვა მომიტანა. როგორც ჩანს, ვერ ერკვევა ფეხბურთის გუნდებში, არა?“

სიჩუმე ჩამოვარდა. მერე ტელევიზორიდან ოთახში ბიგ ბენის რეკვა გაისმა — სამი საათი იყო. მთელი

ქვეყნის ტელეეკრანებზე გამოჩნდა დედოფალი; იგი სერიოზული და მშვიდი იყო, ხელში ეჭირა ერისადმი მიმართვის ტექსტი.

„მამიკო, ჩემი გატეხილი ჯარისკაცის ნამტკრევი შენს საწოლ ოთახში ხალიჩაზე ვიპოვე ამ დილით. როგორ გგონია, საიდან გაჩნდა იქ?“

„ს-ს-ს-ს-ს! დედოფალი“.

მამამ პასუხი სხვა დროისთვის გადადო. კიდევ ერთი ახალი წლის პირველი დღე ილეოდა. იზრდებოდნენ ბავშვები და უფრო და უფრო ჭირდა მათვის ცრურწმენებით თავის გამოტენა.

ინგლისურიდან თარგმანა
მედია მგალობლირევილა

იქნოს თუ აკან უნეს კომოციოუ მხაჯელ?

ბავშვებო, მოგვწერათ რა არის ამ ფოტოზე გამოხსნული და რა იცით მის შესახებ.

ფოტო ს. თაჭუაძისა

ლი ქვის წრიული თაღები, რომლებიც პროფილირებულ კონსტრუქციებს ეურდნობა. ზედა სართულის დასავლეთით მას შემორტყმული აქვს პატრონიკე. რომელიც ტაძრის ძირითად ნაწილს დიადებით უკავშირდება. პატრონიკე ახლა დაზიანებულია.

აღმოსავლეთის ფასადი სადაა, ნაწყობია ყვითელი, სუფთად გათლილი ქვის კვადრებით. ფასადის ერთადერთი დეკორაციული მორთულობა სარკმლის არშიებია; უარყოფილია ამ ეპოქისათვის მეტად დამახასიათებელი მდიდრული მოჩარჩოება, ორნამენტის ნაცვლად აქ მხოლოდ მრგვალი ლილვაკებია გამოყვანილი. დასავლეთის ფასადის ხილუეტი აღმოსავლეთის ფასადის მოხაზულობას იმეორებს, მაგრამ ამასთან, თავისებურ გადაწყვეტას იძლევა, წინ არის გამოწეული პატრონიკეს და სტოის მიერ შექმნილი, კარნიზით დამთავრებული მთლიანი სიბრტყე, რისთვისაც გამოყენებულია შედარებით დიდი, კარგად დამუშავებული ქვის ფილები. მათი უმეტესი ნაწილი დაზიანებულია და გვიან არის შეკეთებული. სამხრეთის ფასადის წყობა კარგად არის შენახული. ამ ფასადის დეკორაციული მორთულობა თავისებურია. პატრონიკეს სამი ვიწრო სარკმელი, გუმბათის სარკმელთა გვარად, სადა და უბრალოა. მარჯვენა მხარის მრგვალი სარკმელი იმეორებს აღმოსავლეთის სარკმლის ჩარჩოს ცალფა ლილვაკს. მდიდრულად გაფორმებულია მხოლოდ შუაში გამოკრილი ფართო და მაღალი სარკმელი. ჩრდილოეთის ფასადი, ისე როგორც სამხრე-

თისა, ასიმეტრულია. ტაძრის კარი საგანგებოდ არის გაფორმებული ჩუქურთმების განიერი არშიით. სამხრეთის ეგვტერი ახლა მიწაშია ჩაფლული. იგი 15 მეტრის სიგანის იყო და ტაძრის შიგნით სივრცეზე არ გასდევდა. მისი გარე საპირე თლილი ქვა ახლა დაზიანებულია. ჩრდილოეთით ტაძრს აქვს კარიბჭე; კარიბჭეზე მიდგმულია ეგვტერი და შენობის ნარჩენი, რომელიც თავის დროზე იყო დაკავშირებული პატრონიკეს დასავლეთთან. კარიბჭე ოთხკუთხაა, აქვს კარი, დგას ორსაფეხურიან ზეძირკველზე, მორთულია ჩუქურთმებით. ტაძრის შიგნით სივრცე გაფორმებული იყო ფრესკებით, რომელთა ფრაგმენტები ახლაც შეიმჩნევა, საკურთხეველი მორთული უფილა მოზაიკით, თუმცა მისი კვალი ახლა აღარ ჩანს.

ტაძრის ძალზე საინტერესო ქტიტორული წარწერა მოთვსებულია პატრონიკეს შესასვლელი კარის თავზე, საგანგებოდ გაფორმებულ ტიმპანზე. წარწერა შესრულებულია ლაშაში, კიდურმახვილიანი ასომთავრულით და კარგად არის შემონახული.

თიღვის წარწერა პირველად 1851 წელს გამოსცა აკად. მარი ბროსემ, რომელმაც ამისათვის მეღვინეთუხუცესის შვილის დადამოწერი გამოიყენა. შემდეგ წარწერის გაშიფვრა ისტორიკოსმა თედო უორდანიამ

სცადა. ბოლოს წარწერა უვაროვამ გამოაქვეყნა.

თიღვის წარწერა ახლებურად გააშუქა აკად. აკაკი შანიძემ. მეცნიერმა წარწერაში ლექსის წყობა აღმოაჩინა. წარწერა ასე იკითხება:

„ქმნილებამან რამ აქმა სოფლისამან სხუსამ მიიღოს დაწყება უოფადისამ, მოქმედებითა შენ ზედა ჭვარცმულისა ქრისტეს ღმრთისამათა, რომელსა მიმართ უამსა

მას შემწე მექმენ მსახურსა შენსა თამარს“.

თიღვის ტაძარი თავისებური, მხატვრულად საინტერესო ძეგლია, რომელსაც, მიუხედავად მრავალჯგის გადაკეთებისა, დღესაც არ დაუკარგავს მხატვრული ღირებულება.

ამირან ჩხარტიშვილი,
ხელოვნებათმცოდნეობის კანდიდატი.

სწორი პასუხები გამოგზავნეს მამუკა კონტრიძემ (ქ. ფოთის მე-5 საშუალო სკოლის V კლასის მოსწავლე), ინგა გლოვამ (წნაურის რაიონის თიღვის V-წლიანი სკოლის VIII კლასის მოსწავლე), ანზორ კასრაძემ (გორის რაიონის ერგნეთის საშუალო სკოლის X კლასის მოსწავლე).

306 ბამბოგონა საზღალო

ჯოზეფ პრისტლი (1733—1804). გამოჩენილი ინგლისელი ქიმიკოსი და ფილოსოფოსი, ცნობილია იმით, რომ მან აღმოაჩინა ფოტოსინთეზი, პირველმა ცალკე გამოყო უანგბადი, პირველმა მიიღო ქლოროფილი, ამიაკი და კიდევ რამდენიმე აირი. მაგრამ, როცა ცნობარები და ენციკლოპედიები პრისტლის სამეცნიერო დამსახურებებს ჩამოთვლიან, ივიწყებენ დაუმატონ, რომ მან პირველმა შენი-

შნა, რა ჩინებულად შლიდა ქაღალდზე ფანქრით ნაწერს კაუჩუკის ბურთულა. ამრიგად, ჯოზეფ პრისტლი საზღალო რეზინის გამომგონებელიცაა.

„მარცხენამხარელები“

მანქანი ქუჩის მარცხენა მხარეს მოძრაობა ამჟამად მსოფლიოს 51 ქვეყანაშია მიღებული, ამთგან მხოლოდ ხუთია ეროპული სახელმწიფო — დიდი ბრიტანეთი, ირლანდია, ისლანდია, მალტა და გიბრალტარი. აზიაში 15 „მარცხენამხარელი“ ქვეყანაა: ამერიკის კონტინენტზე — 17, ოკეანეთსა და ავსტრალიაში — 8, აფრიკაში — 6.

ასე თუ ბაბრძედა...

დედამიწის ზურგზე ყოველწლიურად ისპობა 245 ათასი ჰექტარი ტროპიკული ტყე (ეს თითქმის დიდი ბრიტანეთის ფართობის ოდენაა). ტყეების ადგილას ჩნდება ყანები, ქალაქები, გზები. ეს პროცესი თუ ასეთი ტემპით გაგრძელდა, 50 წლის შემდეგ ტროპიკული ტყეები, სადაც ორი მილიონი სახე-

ობის მცენარე და ცხოველია დაკარგულია. ნეტას უანგბადით მნიშვნელოვნად ამარაგებს. შეიძლება სრულიად აღიგავოს პირისაგან მიწისა.

ჩამირული ქალაქი

მკვლევართა ჯგუფმა აღმოაჩინა თითქმის 1200 წლის წინათ ჩამირული ლეგენდარული იაპონური ქალაქის კუროდაგორის ნაკვალევი. ტოკიოს სამხრეთ-დასავლეთით ზუთას კილომეტრზე იპოვნეს ამ ქალაქის ქვისა და კედლების ნაშთები. ძველი ცნობების თანახმად, ქალაქი კუროდაგორი, სადაც ათასამდე კომლი ცხოვრობდა, 684 წელს ჩაიძირა.

უპვი მებალურგია ორი ათასი წლის წინათ

ჩრდილოეთ და აღმოსავლეთ აფრიკის სხვადასხვა ადგილას ჩატარებულმა არქეოლოგიურმა გამოკვლევებმა აჩვენეს, რომ აქ არსებობს ძველი მებალურგის მრავალრიცხოვანი ნაკვალევი. როგორც ჩანს, რკინის მიღება და დამუშავება აფრიკაში გაცილებით ადრე იყო ცნობილი, ვიდრე აქამდე ვარაუდობდნენ. ახ-

**ჩვენის
საზოგადოება
ბუნებრივი
მკურნალობა**

ლამის თოვლიანმა ქარბუტმა ტყეში ყინვები მოიტანა, თეთრად შემოსა ხეები და ბუჩქები. ფიჭვის ხეზე შემოთეთებულნი დაფრთხილებენ, სვედიანად წრიპინებენ წიწკანები. ცუდად არის საქმე — ტოტებსა და ბუჩქებზე დადებულნი თოვლი ვაიყინება და უჭირთ საცოდაო ჩიტუნებს საკვების მოპოვება... მათი ნისკარტი უძღურია, რომ არყისა და წიფლის ხეების მერქანს სიღრმეში ჩასწვდეს...

უცებ გაისმა: ტაკ-ტუკ, ტაკ-ტუკ!.. წიწკანები ფრთხილ-ფრთხილთ გაფრინდნენ ამ ხმის შესახვედრად. თურმე ჭრელი კოდალა სადილობდა. წიწკანები მოთმინებით ადევნებდნენ თვალს მის ყოველ მოძრაობას.

საინტერესოა, რატომ მოფრინდნენ კოდალას კაკუნზე ეს ფრინველები? კოდალა ხომ თავნება ფრინველად ითვლება, იგი ვერ იტანს თავისი ჯიშის ფრინველების სიახლოვესაც კი, ყოველთვის ეჩხუბება და ეოეება მათ. ახლა კი ჩიტუნებს ის-

მთელი გუნდი მოფრინდა და კოდალას ყურიც არ შეუბერტყავს!..

მოხერხებულად აუეთებს თავის საქმეს, ძლიერი ნისკარტით ამსხვრევს ყინულს და აშოშვლებს ხის კანს. პატარა წიწკანები თვალს ადევნებენ, ეგებ ჩვენც შეგვხვდეს რამეო. მართლაც, კოდალას ბევრი რამ უცევივა ძირს, პატარა ჩიტუნები ესევიან ნაყარს, კოდალა კი არ ღორმუცელობს, გრძელნისკარტიან თავს კეთილად ატრიალებს აქეთ-იქით და გულუხვად მასპინძლობს მრავალრიცხოვან სტუმარს. პატარა ფრინველები ხელს არ უშლიან მუშაობაში. თანაც, წიწკანები დარაჯებით არიან. კოდალას შეუძლია მშვიდად იძუშა-

ოს. სხვა კოდალის გამოჩენისას პატარა ფრინველები ერთხმად ავიწყიდებიან. ეს კი სიგნალია.

ერთ ტოტზე რომ დაამთავრებს „სამუშაოს“, კოდალა მეორე ტოტზე გადადის: აგერ, მეზობელი ნაძვის ფულუროდან გედმოავდო გირჩი, თვითონ კი მეორე გირჩიდან დაიწყოს საკვების ამოღება. შემდეგ ისიც „გადმოისროლა“. წიწკანებსაც ეს უნდათ. დაესიენენ გირჩებს და ასე, ამგვარად კოდალას გულია მასპინძლობამ ისინი შიმშილს გადაარჩინა.

ასე იცავს კოდალა გაჭირებულისაგან პაწია ჩიტუნებს.

კოდალა ანუ ხეკაკუნა სასარგებლო ფრინველია, რომელიც კარგად არის შეგუებული ხეზე ცხოვრებას. ცნობილია კოდალას 224 სახეობა: სსრ კავშირში 14 სახეობა გვხვდება. მათ შორის არის შავი ბუმბულით შემოსილი ფრინველიც. მისი ნისკარტი მკვირი და წაწვეტებულია, ენა — გრძელი და მწუბარე. მას შეუძლია მწერები და მათი მატლები მოხერხებულად ამოიღოს მერქნის ვიწრო ნაპრალიდან და ამის წყალობით დიდი როდენობით ანადგურებს ტყისა და ბაღების მავნებლებს.

შემოდგომით ხეთა მკურნალი სისტემატურად უკაკუნებს მაგარ ნისკარტს გამხმარ ხეებს და სამუშაოს მხოლოდ მაშინ ანებებს თავს, როცა საღამოს ბინდი ჩამოწვება.

ბიოგრაფი დათუაზვილი,
საქართველოს სსრ დამსახურებული
აგრონომი.

ილუსტრაციებიანი სარკოვანი

ლანდელი სუდანის, კენიის, ტანზანიის და ზამბიის ტერიტორიაზე ორი ათასი წლის წინათ არსებობდნენ შავი მეტალურგიის მსხვილი ცენტრები.

როგან ორკასტრი არმიანზე დიდია

მონაკოს სამთავრო მსოფლიოში ერთ-ერთი ქვეყანაა, რომლის ორკესტრი მის შეიარაღებულ ძალებზე დიდია. ორკესტრი 85 მუსიკოსისაგან შედგება, არმია კი მხოლოდ 82 კაცს ითვლის.

სამუაროს სამცრება წაქაქვეშ

ხმელთაშუა ზღვაში, ალექსანდრიის მახლობლად მომუშავე არქეოლოგებისა და მუვინთავეების ჯგუფმა წაქაქვეშ აღმოაჩინა კარგად შენახული ძველი ეგვიპტის კტოლომეების დინასტიის უკანასკნელი დედოფლის კლეოპატრას სასახლის შენობათა კომპლექსი. (კლეოპატრა ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 51-30 წლებში მართავდა ეგვიპტეს). ზღვის ფსკერზე აღმოაჩინეს აგრეთვე მარკუს ანტონის სასახლე. როგორც ცნობილია, მხედართმთავარი ანტონიუსი ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 57 წელს დაქორწინდა კლეოპატრაზე. შვიდი წლის შემდეგ კი, როცა ოქტავიანემ მათი მხედრობა გაანადგურა და რომელთა ლეგიონებმა ალექსანდრია დაიპყრეს, კლეოპატრამ და ანტონიუსმა თავი მოიკლეს.

ნაპოენ სასახლეთა მახლობლად მუვინთავებმა აღმოაჩინეს უზარმაზარი ნაგებობის — ფაროსის შუქურის ქვედა ნაწილი. ეს შუქურა, ისე, როგორც ეგვიპტური პირამიდები, ბაზილიონში სემირამიდის დაკიდული ბალები, არტემიდას ტაძარი, ოლიმპიაში ზევსის ქანდაკებებს, შალიკარნახის მავზოლეუმი და როდოსის კოლოსი, სამყაროს შვიდ საოცრებაში შედიოდა.

ორი ათასი წლის წინათ ეს მიდამო ხმელთაშუა ზღვის აუვავებული სანაპირო იყო. მაგრამ ხმელეთის თანდათან დადაბლების შედეგად, იგი ზღვის წყალმა დაფარა. არქეოლოგთა მუშაობა გრძელდება. ოღონდ ერთი რამ უკვე ცხადია — მათი ეს ნაპოვნი ჩვენი დროის ერთ-ერთი უდიდესი აღმოჩენაა.

ანტიკურ ხანაში რომელიმე ლიტერატურული ნაწარმოების მოტივებზე შექმნილი ნახატებით ამკობდნენ ლარნაკებს, სასახლეთა კედლებს, სარკოვანებს. ამას წინათ დამასკოს არქეოლოგიური მუშეუმი უნიკალური მარმარილოს სარკოვანის მფლობელი გახდა. ეს სარკოვანი შემთხვევით აღმოაჩინეს ქალაქ ლატაკის მახლობლად სარწყავი არხის გათხრისას. იგი ხუთ ტონას იწონის და გაკეთებულია აფენში ჩვენს წელთაღრიცხვამდე მესამე საუკუნეში, ეტუბა, მცირე აზიაში მცხოვრები მდიდარი ბერძენების ოჯახის შეკვეთით.

ამ ვეება ქვის უთის კედლები გარედან ბარელიეფებით არის შემკული, თითოეული ბარელიეფი ხელჩართულ ბრძოლას გამოსახავს. სპეციალისტებმა დაადგინეს, რომ ძველბერძენმა სკულპტორმა აქ გამოსახა ტროას ომის ყველა ძირითადი გმირი.

ავტომობილის ტექნიკური მომსახურების ადგილსამყოფელი.

განყოფილებას ხელმძღვანელობს საქართველოს სსრ შსს სახ. ავტოინსპექციის სააღრიცხვო-საგამოცდო ქვეგანყოფილების სახ. ინსპექტორი პ. კანდელაკი

საჩვიოს (მოასკუნებო) ნიშნები

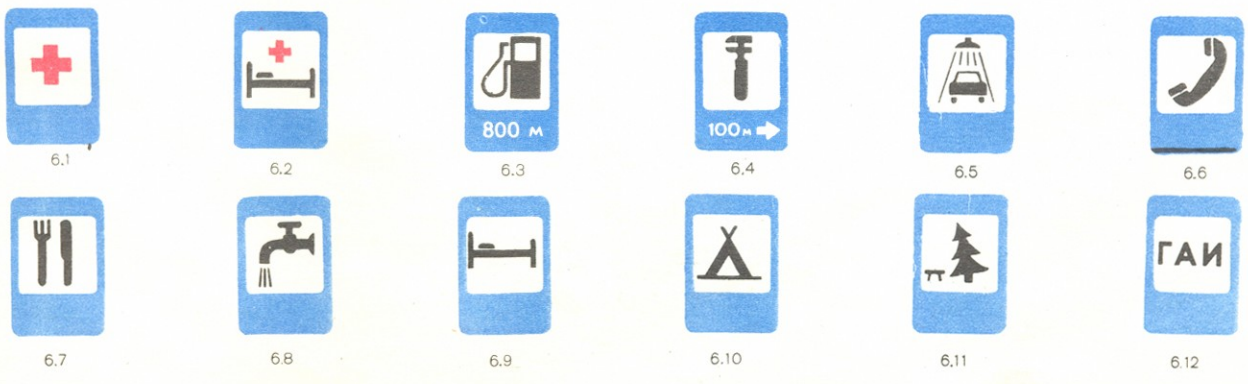
სერვისის ნიშნები მძღლოს ინფორმაციას აძლევს მომსახურების შესაბამისი ობიექტების განლაგების შესახებ.

6. 1. „პირველი სამედიცინო დახმარების პუნქტი“

იმ დაწესებულების ადგილსამყოფელი, სადაც შეიძლება პირველი სამედიცინო დახმარების გაწევა.

- 6. 2. „საბავდმყოფ“
- 6. 3. „ავტომობილმართი სადგური“
ავტოგასამართი სადგურის ადგილსამყოფელი.
- 6. 4. „ავტომობილმართი ტექნიკური მომსახურება“

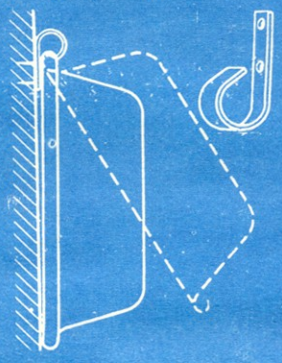
- 6. 5. „ავტომობილმართის სამრეცხავო“
ადგილი, სადაც შეიძლება ავტომობილის გარეცხვა.
  - 6. 6. „ტელეფონი“
საერთო სარგებლობის ტელეფონის ადგილსამყოფელი.
  - 6. 7. „კვების პუნქტი“
საზოგადოებრივი კვების პუნქტის ადგილსამყოფელი.
  - 6. 8. „სასმელი წაქალი“.
  - 6. 9. „სასტუმრო ან მოტელი“
სასტუმროს ან მოტელის ადგილსამყოფელი
  - 6. 10. „კამპინგი“
ავტოტურისტთა ბანაკის ადგილსამყოფელი.
  - 6. 11. „დასასვენებელი ადგილი“
სპეციალურად გამოყოფილი ადგილი, სადაც შეიძლება დასვენება.
  - 6. 12. „ავტომობილმართის საგუშაგო“
სახავტოინსპექციის საგუშაგო.
- სერვისის ნიშნები იღებება უშუალოდ ობიექტებთან, ნიშანზე აღნიშნულ მანძილზე, ან ამ ობიექტებისავე შესახვევებთან.

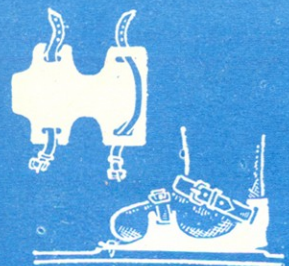
საკიბეანი

თეზიათ. ამ ნახატით შევეცადეთ გვეკარნახა, თუ როგორ შეიძლება გზოსავლის მოძებნა. დანარჩენი უნ იცი. (გეგმარნახებთ, რომ საამისოდ, სიხტით 1-2, სიფართით კი 10-30 მმ-იანი ლითონის ფირფიტაა საჭირო).

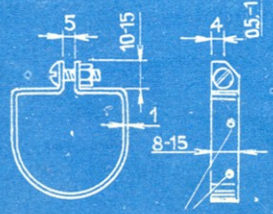
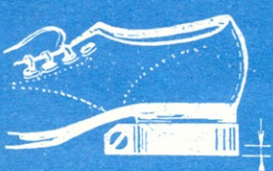
ხშირად თქისჩეკმებიანი ბავშვებიც დასრიალებენ ხოლმე თხილამურებით, რაკი ჩვეულებრივი სამაგრი თქის ჩეკმებს არ იქერს, ბრეზენტისაგან ასეთი კალაპოტი გააკეთე და თხილამურს მიამაგრე, შემდეგ ფეხზე თასმები გადაიჭირე და, ჰერი, ისრიალე, რამდენიც გენებოს!

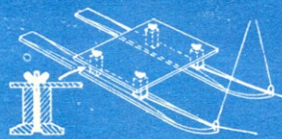
წვრილ-წვრილი ქანჩების ამოსახრანად და ჩასახრანად შეიძლება ასეთი პორტატული თვითნაკეთი ხელსაწყო გამოიყენო. საამისოდ საჭიროა ერთი ძველი სათითე და თუნუქის ნაჭერი, დანარჩენს უნ თვითონ მიხედები.

ზამთარში მოყინულ ქუჩებში ფეხის მოკიდება კირს. დააკვირდი აქ მოთავსებულ ნახატებს. თუ ფეხსაცმელებს ქუსლებზე ასეთ საგანგებო სამაგრებს გაუკეთებ, რაც უნდა მოლიპული იყოს გზა, ფეხი მაინც არ დაგიცურდება.

წვეილ თხილამურზე ოთხი საურდენი ძელაკი დაამაგრე და ზედ ფიცრის ნაჭერი დააჭედე, ასეთი ციგით შეგიძლია იციგავო კიდეც და ტვირთიც გადაიტანო.

მალვიძარა საათის ისრებზე და ციფერბლატზე ნაძვის ხის სათამაშოების წვრილ-წვრილი ნაფხვენები დააწებე — საათის ცნობა სიბნელეშიც აღარ გაგიჭირდება.

საბავშვო აბაჯანას, ძალიანაც რომ მოინდომო, კედელზე ვერ ჩამოკიდებ. დამამზადებლგ ბ ს მისთვის არავითარი საამისო დეტალი არ გაუკე-

ბურბანნიძე ა. — ამ ყრილობას, კომუნის მშენებელთა თვყრილობას (ლექსი)	გარეკანი	2
საპროტა აღამინაშვილის კათილდლოგის აბაღაღის აბაღლი ბუტფლედნი (წერილი)		2
ბუბნაბაბა ნ. — „გონიერსა მწვრთნელი უყვარს“ (ნარკვევი)		4
ხარაზიშვილი ნ. — სახალწლო (ლექსი)		7
ჩიტიბუვილი ც. — ჯაღო ფუნჯი; გღეხჯაცის ებიტაფია (ლექსები)		7
ჩახანიძე რ. — იზარღე, მწვანე ჭეჭილო! (მოთბრობა)		8
ფორჩხიძე შ. — ცისფერ ეკრანზე ლურჯ ბურუნში ცურავს მსოფლიო (ლექსი)		13
ბვალნიანი ნ. — გეპატიუებათ გიმნასიონი (ნარკვევი)		14
ბსპურაბა დ. — ჭრელა (მოთბრობა)		17
აღსი		21
ოსტროვსკი ბ. — ეს მოხდა ხანღომბროთან (ნამღვილი ამბავი)		22
ჩახუბ შ. — მამულო ჩემო (ლექსი)		23
კოცონი		24
კორაშვიტი ჯ. — გჭერთ თოღლის პასის? (მოთბრობა)		25
ჩხარტიშვილი ბ. — თიღვის ტაძარი (წერილი)		28
ჯაღოსნური სარკე		30
ფრთხიღად, ავტომობილია!		31
გამოგაღგები		32
თამაშობები	გარეკ.	3
ცხრაკლიტული	გარეკ.	2

გარეკანზე — „სასხალწლო კარნაბალნი“ მხატვარი ზ. მიქმარიაშვილი.

მთავარი რეღაქტორი ბბბულია შეღინა

ხარღეღაქციო კოღეღა: ნუბზარ ბუხაზაბა, ზურაბ ბოცვამე, ავთანდილ ბურბანიძე, დოღღო ვაღაღაკორია, ბაიოზ ფოცხიშვილი, ბიორობი ჭლიბაბე, რობარტ ღარიბაშვილი, ნოღარ ზამანამე, სიოღონ ზანფრინი (პ/მგ. მღივანი), ლინან ზეფირული, ზურაბ ზვარიამაშვილი, ზურაბ ბუბურნიძე.

მაკეტი შეღადინა ბ. ფოცხიშვილმა

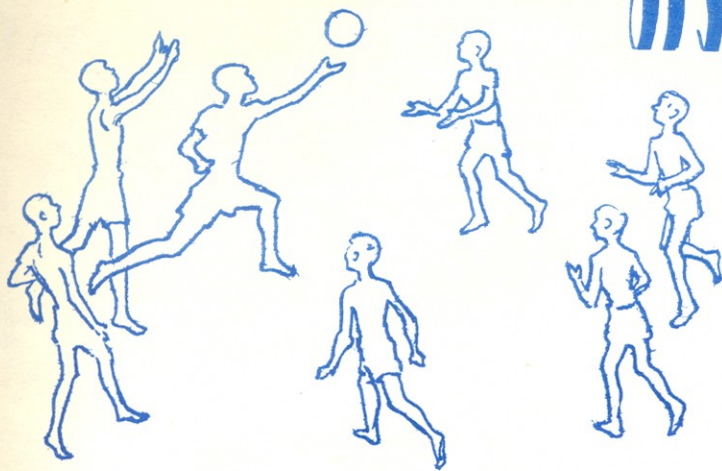
საქართველოს კმ ცკ-ის გამომცემლობის სტამბა. 380096, ლენინის ქ. № 14.

რეღაქციის მისამართი: 380096, თბიღისი, ლენინის ქ. № 14. ტეღფოღონები: მთავარი რეღაქტორის—98-97-05, 98-31-81, პ. მგ. მღივანი—93-97-03, 93-53-05, განუოფიღებების—93-97-02, 93-97-01. გაღეღა ახაწუბაღ 24/XI-80 ხელმოწერიღია დასაბეღღად 27/I-80 ჭაღაღღის ფორმატი 60×90¹/₃, ფიზიკური ნაბეღღი ფურტეღი 4. სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბაბი 5,35. შეკვ. № 3019. ტირ. 151.750. ეგზ. უე 08315.

რეღაქციაში შემოხული მასაღები ავტორებს არ უბრუნღებათ. თბიღისში მცხოვრებ ავტორებს პასუხი წერიღობით არ ეცნობეღათ.

«Пионери», журнал ЦК ЛКСМ Грузии и Грузинского Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников. Выходит один раз в месяц на грузинском языке. Издательство ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Адрес редакции: 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Отпечатано в типографии Издательства ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Формат 60×90¹/₃, учетно-изд. л. 4, усл. печ. л. 5,35. Тираж 151.750 экз. Цена 20 коп.

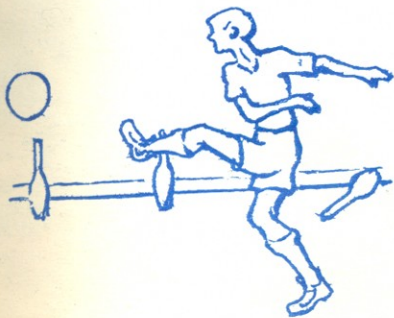
ბურთი

თამაშები

„პირეპასნი“ — ეს თამაში თავისებური ვარჯიშია მომავალი განდბოლისტებისა და კალათბურთელებისათვის. რამდენიმე მოთამაშე წრეს კრავს და ერთმანეთს ბურთს ისე გალასცემენ, რომ ბურთი წრის შუაში მყოფ მოთამაშეს არ ჩაუვარდეს ხელში. ეს მოთამაშე კი, თავის მხრივ, ყოველნაირად ცდილობს ბურთის მოტაცებას. თამაშის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პირობაა ის, რომ ბურთის ხელში ალება არ შეიძლება, შეიძლება მხოლოდ მოგერიება (ხელით), ისე რომ, ბურთი განუწყვეტლივ მოძრაობაში უნდა იყოს. თუ წრეში მდგომმა შეძლო ბურთის მოტაცება, მაშინ ის წრეში იმ მოთამაშის ადგილს იკვრს, ვისი პასის მეტეც მოახერხა ბურთის ხელში ჩაგდება, ეს უკანასკნელი კი წრეში უნდა ჩაადგეს. წრეში უნდა ჩაადგეს იმ შემთხვევაშიც, თუ შენგან დარტყმული ბურთი მიწაზე დავარდება.

კეპალტირი — ეს თამაში ნორჩ ფეხბურთელებს გამოადგებათ. ყრუ კედელთან ან ლობესთან მწკრივად დგამენ კეგლებს (6-7 ცალს ერთიმეორისაგან თითო მეტრის დაკილებით). შემდეგ ამ ადგილიდან 11 მეტრით დაცილებული წერტილი უნდა მოინიშნოს, საიდანაც მოთამაშენი „პენალტს“ დაარტყამენ. თითოეულ მოთამაშეს 10 ცდის უფლება აქვს. ამოცანა ასეთია: ბურთით კეგლი უნდა წააქციოს. თუ ეს შესძელი, ღებულობ კიდევ ერთი დამატებითი დარტყმის უფლებას. ყოველი წაქცეული კეგლისთვის ქულა გეთვლება. იმარჯვებს ის, ვინც მეტ ქულას მოაგროვებს.

ჩინლონი — ასეთი სახელწოდების თამაში ბირმაშია გავრცელებული. აიღეთ ჩვეულებრივი ბურთი. მოთამაშეები ბურთს ერთმანეთს უგაღებენ ფეხით. მოწოდებული

ბურთი შეგოდლია აიღო მუხლით, მხრებით, ძაგრამ არავითარ შემთხვევაში არ უნდა შეეხო მას ხელით. თუ ბურთის მიღება ვერ შესძელი, ანდა არასწორად გადაეცი (ისე, რომ ბურთმა შენს პარტნიორამდე ვერ მიაღწია), ღებულობ საჯარიმო ქულას. რა ანგარიშამდე უნდა ითამაშოთ, ამაზე წინასწარი შეთანხმდით.

ირბინე და პასი გააპეთე — ეს განსაკუთრებით სასარგებლო ვარჯიშია განდბოლისტებისა და კალათბურთელებისათვის: განდბოლსა და კალათბურთში გადამწყვეტი მნიშვნელობა ხომ სწორედ ბურთის კარგად გადაცემას — კარგ პასს აქვს. ერთმანეთს ეჯიბრებან წყვილები. 50-60 მეტრის სიგრძის მანძილი ორმა მოთამაშემ უნდა გაიბრინოს რაც შეიძლება სწრაფად და ამას-

თან ბურთიც უნდა გადაუვლონ ერთმანეთს. მოთამაშეს ბურთით ხელში მხოლოდ 3 ნაბიჯის გაკეთების უფლება აქვს — ერთი ნაბიჯით მეტიც კი საჯარიმო ქულით აღინიშნება. ასევე საჯარიმო ქულა ეთვლება მოთამაშე წყვილს, თუ პასის დროს ბურთი მიწაზე დაუვარდება. ეს ქულები ემატება იმ დროს (წამების რაოდენობას), რომელიც მოთამაშეებმა ფინიშთან მისვლას მოანდომეს.

შემდეგ თამაშს იწყებს მომდევნო წყვილი.

ს. გლიაზარი, სპორტის ოსტატი.

პასუხი 1980 წ. № 12-ში
მოთაქსეპულ
„ხსრაკლიგულა“

პროსტორლი

- თარაზულად: 5. „დიონამო“; 6. მეტრი; 7. ფინტი; 9. ბომბეი; 11. ერაყი; 12. არმია; 13. ბრიულოვი; 15. „აელიტა“;

17. არაგვი; 19. აზმაიფარაშვილი; 20. „ნიანგი“; 21. ლირიკა; 23. აღმირალი; 28. სიბუა; 29. ეპოპეა; 30. კაფია; 31. ლოტო; 32. ბარი; 33. მანტია.

- შვეულად: 1. ტრილიონი; 2. სომბერო; 3. ტიტოვი; 4. მონეტა; 8. არფა; 10. პიკი; 13. ბავარია; 14. იაშვილი; 16.

- ლუარა; 18. გრიპი; 20. ნილი; 22. ალტი; 24. მოპასანი; 25. ანეროიდი; 26. მაროკო; 27. აკორდი.

შარადები
მაცივარი, უქიმერიონი.
გამოცანა
კარტოფილი.

ბ. 166 / 33

ქართული
გრაფიკის
სამხატვრო
სკოლა

წილი 20 კპ.
ნომერი 76157